

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

Proletari din toate țările, uniți-vă!

OAMENII ACESTUI TIMP

România are, în această epocă de construcție multilaterală, un proiect limpede al viitorului, susținut de marile realizări care au adăugat efigii de frumusețe și durată fiecărui loc din patrie. Industria, agricultura, urbanistica, domeniul social-cultural oferă repere calitative de o absolută pregnanță care exprimă justitea căii de dezvoltare pentru care o națiune strins unită în jurul partidului său comunist, al secretarului general, tovarășii Nicolae Ceaușescu — arhitectul unei concepții deplin validate de viață, de istorie — a optat definitiv.

În spațiul acestui proces deschis, continuu, ce antrenează toate energiile națiunii, tinerii generații a țării îi revine un rol cu totul deosebit. Pentru că, deopotrivă și participarea entuziastă, responsabilă la opera de edificare a patriei, ei i-a fost incredințată, ea și-a asumat sarcina majoră de a se pregăti pentru viitor. Prin învățatură și muncă, prin căutarea neobosită a noului, prin formarea unor convingeri revoluționare, capabile să declanșeze energiile spirituale subordonându-le marilor teluri ale poporului, ale patriei. Apeurile pe care secretarul general al partidului le adresează tinerilor se constituie într-un veritabil îndreptar de morală comunistă pentru devenirea unei generații. Din acest punct de vedere, Cuvântarea la marea conferință a tinerilor din august 1987, pune un accent deosebit asupra conținutului procesului de educație revoluționar-patriotică tratat în toată complexitatea lui.

De la cunoașterea istoriei, a marilor valori ale trecutului, la angajarea conștientă, la trăirea ritmului viu al realității acest proces definește structural orizontul de existență și împlinire al tinerii generații. Spunea tovarășii Nicolae Ceaușescu: „Întregul popor, tineretul trebuie să cunoască și să cîm-

Luceafărul

Festivalul Mihai Eminescu

Citeva zile lașul găzduiește acum, în octombrie, Festivalul de poezie ajuns la a opta ediție, patronat de spiritul poetului național. Am luat parte la două din aceste sărbători care până acum își desfășurau lucrările în iunie, în preajma telor în floare co-si scuturau miresma în coasurile adormirii poetului dinspre lume.

Este sărbătorită poezia lui în acest an pentru întâia oară în orașul lui Vasile Lupu. Cantemir și Cuza, toți trei odihniindu-se sub cupola de aur a Trei Ierarhilor, cînd vînturile poliolese cărărilor Copoului cu auriul frunzelor muscate de înflite brume trolenind hrisantemele grădini și-n via fecurite tirzi doșteapă bucuriile în amintirea prin stropile celebre co-si pilioși candela în sufletul fiecăruia dintre cei ce stăm de veghe la splendoarea și renașterea spirituală cu fice generație a acestui grai românesc plasmuit de logosul devenit istoric.

Zilele universității iesene cad tot acum, astfel că numele lui Xenopol și Kozănciuanu, ale lui Iorga și Părvan vor aduce dinspre istoria națională alt de scumpă poezia perspectiva mereu improspătată asupra operei redeschisă pe băncile universității în fata noilor studenți de către profesorii și exegeții de tradiție ce vietiesc aici în inima Moldovei lui Ștefan cel Mare.

Poezii contemporani vin aici la Iași cu tot ce au mai bun din cărțile lor, din sufletul lor dornic să se ație continuatori și păstrători ai tradițiilor celor bune și nepieritoare. Scandalul și măsura casei Pogor ne potfese în fata unui public avid să ne soarbă cuvîntul.

Ioan Alexandru

CEAUȘESCU - PACE. Tablou de Gheorghe Ionită

Planeta poeziei

Recentul volum al lui Al. Căprariu, *Excitricile penumbrei*, publicat în excelente condiții de Editura Cartea Românească, este o selecție de autor între 1984 (anul debutului său editorial cu volumul *Oriente*) și 1985 (anul apariției volumului său *Asfințiturile zilnice*), completată cu o cîntă de poezii recente purtînd chiar titlul volumului despre care vorbim.

O astfel de antologie retrospectivă completată cu poeziile recente oferă un bun prilej de a privi creația poetică a lui Al. Căprariu în ansamblul ei, deslușind astfel unitatea fundamentală a unui mesaj liric de profundă autenticitate, cit și treptele maturizării unei arte poetice implicate în insuși concretul creației dar formulate și în fragmente grave sau aparent dezinvoltate, risipite de autor în poemele sale.

Făcînd parte prin anul nașterii (1929) din grupul numit uneori „de tranziție spre explozia lirică” — Aurel Rău, Ion Brad, Tiberiu Ulan, Vasile Nicolescu s.a., prin formație și prin anul debutului Al. Căprariu se înscrie în „momentul Labis” în „pleiada deceniului 7”, debutînd editorial doar în 1964, deci mai tîrziu

ARGUMENTELE CĂRȚILOR NOASTRE

Experiența sărbătorii

Am dezvoltat rarorii în presă și, ori-cum, născută complet (însă și fi posibil?) de ce am proiectat și elaborat o carte sau alta. Scrierea lor a înlocuit fatalmente alcătuirea altor texte care, firesc, ar fi arătat altfel, în-ar fi reprezentat într-alt mod. Ce m-a determinat, atunci, să realizez lucrări despre timpul revolut al Bucureștilor și levantinilor (aceștia din urmă, acceptați spațio-temporal și etic)? Sint posibile mai multe răspunsuri. Unele dintre acestea sînt tangente la, sau coninc cu resorturile obscure ale sub — și inconstențului, deci interesează mai puțin acum și aici; altele, datorită suprafeței lor intime, private, au staționat deseori într-o penumbra de comodități ce nu și-au găsit, puoibonde, momentul și locul etalării; în sfîrșit, cele mai lesnicioase replici explicative au fost dezvoltate în cenzurii și sezatori literare și în rarele intervenții publicistice, ocazii imposibile de despărțit de o anumită poză canonicizată inevitabil. Așadar, cum am declarat undeva, la începutul anilor '70 mi-am propus să scriu un număr de cărți (ceva mai mult de 80 mi cuvînte) cu titlul general *Amurgul levantinilor*. Lenevit într-o dulce și insidioasă sclavie, am mărșăluit slobod închipuindu-mi că voi cuceri nu știu-cîți lauri de vreme ce, preocupat cu zăgrăvirea unor „cronici de familie” (așa suna subtitlul ciclului), toți și toate mi se vor arăta favorabile. A fost într-o vreme și un optimism cumva naiv, totuși necesar angajării într-o lungă, anevoioasă și necunoscută călătorie printr-un deșert presărat cu oaze, care de care fiind de fapt fatu-morganu. Am încheiat călătoria. Ultimele mi de cuvînte sînt ordonate sub titlurile *Au fost odată ca născută*, recent tipărit, și *Impozit pe viață*, aflat pe biroul unui director de editură. Înseamnă asta că am reușit să mă desprind/despărț de un teritoriu imaginar al cărui toare și beneficiar mă consider? Însă doresc oare să mă desprind/despărț de istoria re-creată a Bucureștilor și levantinilor? Și dacă da, așa face-o pentru a nu-i sâstisi pe cititori? Sau intrucit sufletul călătorului care sînt s-a diminuat și amenințat cu sufocarea? Voi ve-

Mircea Constantinescu

Continuare în pag. a 7-a

DICTANDO

Portocale cu haz *)

Există replici cam așa: „(Ea) Spune-mi un animal din șase litere, cu sacosă!” (Ei) Mitică! (Ea) Păi... (Ei) Păi ce, Mitică nu umbă toată ziua cu sacosă la el?!” Asta se cheamă pentru unii umor. Există apoi umorul clasic excelent — al lui Anton Pann, bunăoară — transpus pe seama unor personaje ca tovarășii Anghelache (pozitiv) și tovarășii Stropșii (negativ), care se cheamă „valorificarea unor vechi motive clasice”. Există și replici airtute, total lipsite de haz, ba chiar de prost gust care se vor... umor, dar despre ele nici nu merită să vorbim.

Există, desigur, și umorul de bun gust. În această categorie există umorul lui Fănuș Neagu.

A povesti cu umor este poate una dintre cele mai solide trăsături ale literaturii române. Argumentul suprem se numește Ion Creangă. Însă, cînd vrei să povestești cu umor, contează enorm nu atât ce spui, cît cum spui. E o banalitate, dar cit de greu de împlini!

Din relatarea aventurilor a doi înșe care se află la Londra fără parale, mai avînd și o treabă foarte precisă de făcut, ar putea ieși o dramă. Înșii sînt însă Gutză (iată și umorul

■ Noua geografie literară ■ Poeme de Ion Oarcăsu ■ Poezii, cînd erau tineri ■ James Clavell: „Shogun” ■ „Eșafodul” de Cinghiz Aitmatov ■ Sport

CLIMAT

CONFERINTEI NAȚIONALE A PARTIDULUI

greu și-ar fi putut imagina cineva, chiar cu desăvîrșire optimist fiind, așa cum o cerea aceleasi 4-5 trăsături, cam ce fel de viitor îi va mai fi fost hărăzit și literaturii noastre.

Nu mai că literatura noastră cunoscută, ca orice organism viu și sănătos, fenomenul respingerii transplantului de organe străine, credincioasă trăsăturilor sale proprii din începuturi, chiar dacă nu alt de proces inventariate, viabile însă și nu de import, a știut să se adune de prin canalele pe unde fusese supusă unei irigații în desert și să revină în albia sa firească.

Pentru că Blaga, Argeș, Voiculescu, Călinescu și ceilalți supraviețuitori, deși exmatriculați, continuau, cu genialitate, să-și scrie temele acasă, teme ce aveau să inoculească în tezaurul literaturii române compunerile celor felicități atunci la orele de dirigiență și cărora la sfîrșitul anului șco-

CLIMAT

lar îl se depunea pe creștet cununita Premiului de Stat.

Pentru că Zaharia Stancu, Marin Preda, Laurențiu Fuiga, Eugen Barbu, Ion Vlasiu, Geo Dumitrescu, Eugen Jebeleanu, Francisc Păcurariu, Ion Lăncrăjan, cînd era vorba de trăsături, au ales fără ezitare pe cele eterne ale literaturii române.

Pentru că a venit generația din care mă mîndresc a face parte, generație extinsă de la Nichita Stănescu, D.R. Popescu, Miron Scorobete, Paul Ambe, Nicolae Manolescu, Fănuș Neagu, Marin Sorescu, Ion Băieșu pînă la Ion Alexandru, Ana Blandiana, Adrian Păunescu, Augustin Buzura, Constantin Buzescu, Mihai Ungheanu, generație care nu conteste a spune că si-a îndeplinit cu prisosință mandatul incredințat de un destin istoric, acela de a dinamila barajele construite din false principii ce condamnau literatura noastră la stagnare și a-i dăruit acesteia libertatea cursului firesc.

Pentru că noua generație ce se constituie sub ochii noștri ne dă certitudinea că rădăcirii, reculorii, devieri aberante de felul celor cunoscute la mijlocul acestui secol nu se vor mai repeta.

Se înțelege că pentru ca toată această năvală de fertilitate să fie posibilă era nevoie, în primul rînd, de un climat social și politic favorabil și înaintea acestuia de o gîndire cu adevărat revoluționară care să-i conceapă.

Este ceea ce s-a petrecut, vorbind în termeni ce mai proprii, la cel mai înalt nivel. Ceea ce presedintele României, secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășii Nicolae Ceaușescu, nume auroreal de un nemălinit prestigiu internațional, înconjurat de dragostea poporului său, a făcut.

Vasile Rebreanu

Priveliști și oameni din Maramureș

ar te-ai arcut, suflete, în frăgezi-mea lăcușă și trutașă a luminii! Iar te-ai învățat să-și primume-ni spre rădăcini, sevele.

Ele erau gata-gata să dea în pîrgul de rouă, ele, vindecate de presiștirea aspră a brumel călătoare.

Octombrie, încercat de memoria-și suverană — asemeni arborelui deșotic — ai fost și fi-vei vîndecător și peste măsură de roșit de cel ce înlăcrimează lîngă umbra eroilor. Prea ti-a fulgerat lăstării arșita cutremurată, îndeajuns de orgolios ai răbufnit încercînd să pirjolești sudoarea fără pată a culegătorilor, iar mai apoi, cazăn ti-a fost puternică cînd, într-o singură noapte, trampoile le-ai aruncat într-o nemărginire de aur aprins.

Să-ți fi fost îndeajuns?

Peste măsură, așa răspunde, dacă mirare ar rămîne ecoul povestit. Dar m-a înduplecat într-atît priveliștea cutremurată de boabe, într-o amiază în care, la marginea lanului greu, o femeie împletă raze de mătăsu, încit am rămas pînă în zorii...

Vine vremea, coboară ora. Mă îmbie din nou, ca-ntr-un vis niciodată povestit pînă la capăt, ecoul fraged al tîrmelor coborînd pe sub streșinile fără seamăn ale țării de sus. Voi urca din nou — întrezări-voi simplitatea minunii? — pentru a vedea cum primește stele răzbat de sub coaja lăcușă a merelor înmiresmate. Voi urca din nou — într-un vis, pînă cînd — octombrie, vîndecător, piriașe de rouă va slobozi din păduri și le va îndemna peste zorii grăbiți.

Și atunci, nădăjduiesc, mirare va rămîne și cuvînt ecoul povestit...

Viorel Sămpetean

IDEI LITERARE ROMĂNEȘTI

Literatura — document

Însușirea literaturii de a documenta o epocă, adeseori contemporană cu momentul creației, e în afara îndoeilii și trebuie pusă în seama dimensiunii realiste, constatare într-un act al cărui origine stă în real și al cărui efect se răsfrînge asupra realului. De obicei, zicem că o producție literară, mai cu seamă în proză, e realistă și are trăsături de document, atunci cînd regăsim în ea evenimente și persoane pe care le cunoaștem din desfășurării obiective și de circumstanțe publice, adică din istorie. Document ar fi, dacă lărgim cuprinderea acestei noțiuni, orice creație care ajunge să comunice mentalități și stări sufletești cu valoare generică, proprii, adică, unui moment istoric și numai același. Și totuși, aceste contribuții realiste nu dau valoarea estetică a unei opere și romanul „cu cheie” nu e memorabil pentru că ar ascunde, sub înfățișări unor de tradus, scene din contemporaneitatea strictă, necunoscută ochilor curioși. Creația, adică impresia vieții care nu e „viață” sub aspect fotografic ci imaginea ei tipică, înzestrată cu sens, rămîne fundamentală și cine nu face creație nu face literatură.

Aceștea sînt propoziții elementare și a le repeta nu e decît a pune o surdina unor păreri care exultă înaintea ideii de „viață” nedescrimită, făcînd din aparatul de fotografiat și din banda magnetică mijloace de creație literară, ca să zicem așa. Astfel de proceduri au, esteticile, viață scurtă și exemplifică un neo-naturalism fără cine știe ce viitor, fiind în afara noțiunii de document căci document trebuie considerat cea urmă de existență umană unde s-a depus ceva

Artur Silvestri

Continuare în pag. a 2-a

Cezar Tabarca

Continuare în pag. a 6-a

POEZIA GEOMETRIE LITERARĂ

Poeme de **ION OARCĂȘU**

„Eminescianitatea” substanțială

Mai puțin frecventată de critică, poezia lui Teofil Răchiteanu (n. 1914) merită o mai dreaptă punere în valoare. E un caz de creație concomitentă și singularizată în avalanșa de nume, multe din ele afirmate în solidaritatea (dar și competiția) de grup.

Cale de trei volume, Teofil Răchiteanu și-a găsit un stil și a dezvoltat o viziune proprie, de coerență aproape programatică. Liricul din Apeneni se grabeste încet! El descinde rar în lumea literaturii dar, când o face, adaugă noi mășuri, definiții, profunzi și lirici și spirituali. **Elegii sub stiele** (1969) confirmă debutul unui elegiac, de evocare romanticoasă. Poezia exersează o figură rurală, de sat moțesc (într-o poezie intitulată *Evocat țirul de pe Gâina*), chiar o anecdotică de sentimentalism pasnic. Și pretinzând luxuria conțesiv-metamorfozică a debutantului grăbit a spune totul și risipit în cuvinte cu juvenili fervoare. Va trece un deceniu pentru ca această poezie să se subțieze până la registrul de esență al litaniei, descoperind fața conflictuală a Sineului, adică Sufletul în ecuația unor reflecții acute, vizionare.

Somn de vovod (C.F. 1980), structurat pe un vizionarism de transcriere colofial, puțin monoton, face mai puțin concesii sonorilor romantice. Liricul dezvoltă aici figurile aburoase ale unui lirism vovodal, de aură legendară, evocând bunăoară Biharia a Menunogor, numit **Somn în Cotliuș (Bihariu)**, în general un spațiu silvestru, în care frează pulsul cosmicului. Altundeva, poezia străbate, în sinse suțete de corn, o **Zamolxia** precărată ca „ostrov de dor” — țărâni ideal al unei opțiuni sacrificiale: „Aici în țara sfinților voi nestăru să mor / Să mă se piardă umbra ciupind pe țărâni pale / Să tu eu solul tinar cel hărăzit de zei / Trimis, în patru sulții, pe-o ne-ntrunată cale...”. Istoria și mitul fuzionează perfect și ele se varsă într-un lirism îndurerat la extrem, de litanie vizionară. Poetul își simte sufletul cutreierând solitar prin „văile lumii” și, împovărat de „toate-ale lumii”, înțelege cu mîhnire că **Veacul e o „povară”**. El rătăcește, ca un nou Orfeu, pe „țărâni pale”, fiind încercat de o „jale pustie”. Litania lui se desface în registrele Mihailului și viziunea Morții, scrie cu măsura și evocă, în lirism epic, un lirism realizat de proveniență livrescă. E în toate acestea o reverberație tulburătoare de popularitate creștină, căci însăși ideea de însingurare cosmică, de eschatologie poporană evocă un spirit doliros: „Leagăna stelelor ceruri / Turlele lor de cleștar / Sufletul meu / Sufletul meu / În marea-ți de amar”. Poet al sufletului îndurerat, Teofil Răchiteanu nu e străin, asadar, de tingerile Ecceziastului pătruns de pustiu și zădărnica lumii. Împovărat de „nesomn” și „jele”, prea încercat de „amarul vesniciei”, poetul exersează spiritul satiric, descoperind în figura eliberatoare despoșătoră a „Bine c-șă poți să plîngi / Sufletul cînd doare foarte / Ca un codru să te clătini / De prea mult pustiu și moarte”. El se pierde prin codrii „uitați de lume”, ispitit de legenda unor precurate fîntîni: „Acolo în somn să plîng / Lingă apele lor lumii / De neputință țele / Sufletul meu / Sufletul meu”. Chiar figurația esențializată și parcimonioasă a unui eros bolnav, căzut la pat („pasăre bolnavă”) este tot de proveniență poporană și, adusă în relația eros-ibanatos, ea amintește de lirica erotică a lui Cezar Ivănescu. Iubita din **Murmare** e „mai suzavă decît aburul curcubeului”, topindu-și trupul „în porțile florilor” (**Floralina**), arzînd ca un lotus în întinericorii legănuindu-se „pe insingurate Lacuri” ca o lebedă neagră și trecînd o „blîndă mîhnire” pe sub luminările aprinse ale nufierilor: „Dedesubt / Melodios turn argintiu / Ea mă încheie acolo / Unduios luminîndu-mă (**Lebedă neagră**). Este un eros delicat, de transluțiditate suavă, discret ca o violă surdinizată. E un popas itinerant, căci ciclul următor, **Noaptea lui Orfeu**, evocă o maximă înnoagare a peisajului și a deznădăjdie la înțelesul „Sierian Vicol”. De neputință țele / Sufletul meu / Sufletul meu”. Chiar figurația esențializată și parcimonioasă a unui eros bolnav, căzut la pat („pasăre bolnavă”) este tot de proveniență poporană și, adusă în relația eros-ibanatos, ea amintește de lirica erotică a lui Cezar Ivănescu. Iubita din **Murmare** e „mai suzavă decît aburul curcubeului”, topindu-și trupul „în porțile florilor” (**Floralina**), arzînd ca un lotus în întinericorii legănuindu-se „pe insingurate Lacuri” ca o lebedă neagră și trecînd o „blîndă mîhnire” pe sub luminările aprinse ale nufierilor: „Dedesubt / Melodios turn argintiu / Ea mă încheie acolo / Unduios luminîndu-mă (**Lebedă neagră**). Este un eros delicat, de transluțiditate suavă, discret ca o violă surdinizată. E un popas itinerant, căci ciclul următor, **Noaptea lui Orfeu**, evocă o maximă înnoagare a peisajului și a deznădăjdie la înțelesul „Sierian Vicol”. De neputință țele / Sufletul meu / Sufletul meu”.

ci un substrat de fond antropologic. Două, dacă nu trei, sint și de astă dată temele fundamentale și ele vin să redefiniească încă o dată o sensibilitate lirică ce-ar părea canonică într-o „monotonie” a discursului: spiritul vovodal, viziunea de versat și erosul esențializat pînă la suava gravitate a liedului. Nimic nu pare să se fi schimbat, în ceea ce privește spectrul poetic, însă memorabilia devine un fel de concentrare expresivă, încadrînd mesaje de sacralitate la confluența cu mythosul poporan: „Apa Iordanului / Mă lăsași alezîndu-mi / Pînă la Muntele / Pînă la Muntele / Necuprînsul boltilor / În sunarea noptilor / La coadele mîrilor / Pe țărâni-șingurilor / Pînă la Muntele / Pe dunga pămîntului / În pustiu gîndului / Pînă la Muntele / Pînă la Muntele”. O geografie vovodală mai articulată în primire identitatei acestei poezii, dezvoltînd un lirism „epoimic” „etopoeitic”, de nomeniație exponențială, de vreme ce Dragoș, Gelu, Rareș, Ștefan, Bogdan și alții, de asemenea, exprimă ideea de existențialitate istorică protolitică, de martiriologie istorică. Dacă în „Somn de vovod” acest sentiment se desfășură la modul generic și, oarecum, de o fadoare artificială, în **Planete de melancolie** tema e mai istoricizată, însă de o radianță fenomenologică de morfologie, de specificitate carpato-dunăbiană. Se definește accesul întințurare excesivă a peisajului și ideea că individul, părăsit de o divinitate apasă, își simte cu exasperare condiția cosmică a solitudinii sale nu e lipsită de ecouri moderne. Nu o filosofie o spaimă, ci una a solitudinii, ba chiar o eschatologie de proporții cosmice, din care nu s-a risipit tot văzduhul muzicii, de sacralitate immanentă: „Turbare pe mări mireasmă / Ca de somn pustiu adie / Nimene prin nici o lume / Nu se-ndeamă să mă fie / Nimene prin mări pustii / Nu-și mai poartă spațiu, plînsul / Timpului în cer o mină / I-a oprit cu spaimă cursul / Cîci înșis cavou e cerul / de cleștar. Cu-n raclă sfință / Dumnezeu e mort. De gheară / Numai oasele lui țîntă”. E în aceste versuri o frăgezime de psalm dosofteian, o psalmidorie de tulburător dangat prozodic, și simțim pretințuri de mare fervoare în a folosi o figurăție esențială de logos inițial, de primigenitate oracular-inflăcăta: „Nourii pe ceruri ca în ghea somn / Precum mari planete de melancolie / Steaua-n cer pierdută ca o mănăstire / Unde ca în moarte te-ai închis, iubire, / Munții ca țărâni pale în nelume / Unde mă voi duce spre a-mi uita de nume / Lumea ca pășire, ca idee pură / Timpul ca o apă ce m-ă vază cum cură”. În astfel de peisaje cosmicizate și, evident, de ecouri abstractizante, ulir liric își trăiește drama, o dramă spirituală exponențială, de reducere protolitică.

De o constantă colofială incontestabilă și de o fadoare livrescă aparte, monodora în vizionarismul ei doliros și jelanică fără a sarja, poezia lui Teofil Răchiteanu este de o viguroasă modernitate neoromantică, exprimînd o individualitate inconfundabilă în cîmpul poeziei române contemporane.

În plan „post-modernism”, Teofil Răchiteanu pune în decantare un fond antropologic de romanticitate tinguoasă, reverberînd o metafizică de litanie, în de-senării spirituale fără nici un puls exhortativ, fără nici o deschidere. El rămîne decădantă virtuozului unei „convenții” vizionare, de o referențialitate psalmidică, confortată într-o prozodie pe cit de monodora pe-atîr de monotonă, manieristă la modul unei colofalii de concepție.

Z. Cărlugea

Intr-un registru mai stilizat de tonalități elegiacă și de cadențe litanice mai subțiate se desfășoară, componistic și **Planete de melancolie** (Ed. „Dacia”, 1980). O eminescianitate ireducibilă (A. Silvestru) a putut fi identificată aici — dar ea nu exprimă un epigonism de formă, ci

Tablouri de Marcel Beju

Presiunea romantismului

O poezie de suflet, de extatică trăiri, de jubilații senzitive ori de suspinuri grave scrie Ion Tudor Iovian în cartea sa de debut **Pădurea de spini** (1983). Dacă fondul acestei poezii indică un temperament romantic, un tumult al firii, expresia e modernă, personală în dependența unui Rimbaud, Ungaretti, Dino Campana, iar, dintre români, a lui Bacovia și Emil Botta.

Nu e o poezie de concepție, ci una de meditație percutant vibratorie și sugestivă. Rezonanța sugestivă își găsește suportul în funcția simbolică pe care dobîndesc, în context, unele cuvinte banale (castani, merisor sălbatic, pitulice, brînză, plaur etc.), în notațiile sensibilizator-intelectuale. Tensiunea și concretețea imaginii se fertilizează de o muzică ritualică, uneori aută, hieratică, altoare dătoasă, mătasăasă. Convulsia, scrisnetul, evident epural, se manifestă ca un impact de o mare forță a dezvoltării expresive. Eul liric nu-și camuflează trăirile explozive. Cit de simplu, dar cit de bogat în conotații, apare pretextul unei poezii. Acest „foarte singuratic boschet de insomnie” e considerat „forma și subștrata unei scurte bucurii”, poezia însăși, al cărei nucleu formativ fusese. Impulsul poetic este de un romantism bacovianizat care rămîne, însă, în zonele jubilarilor, ale detașării, prin cuvînt, de virtutejurile existenței. Imagismul frapant, care poate părea anacronic, este în realitate un mod de expresie adecvat pentru intensitatea trăirii și gândirii poetice („scrii cu unghia direct în carne”, se măturăsea el, în poezia „colet postal”). Poetul (re)trăiește lumea prin cuvîntul dens, febril, prin imagini concrete (apropiate de manieră concretistă („degetele lungi ale disperării”, „cînzile spaimii”, „fotografiez / cancerul din interiorul acestei flori a solitudinii”); „în limba pe bălți de singe / trage la rame / eul străvechi încordat ca o tunie ce stă să se rupă // dar imaginea capătă consistență / și devin grele / ca niște valize de plumb”); „flicare cu focosul mugurilor între dinți / să aruncăm în aer tristetea”; „arborii se joacă de-a prinsleasa” etc.).

Poetul, moldovean de origine, are umor filosofic, sarcastic și stemic în același timp. Semnificativ, în acest sens, mi se pare „mica serenadă pe autostrada București—Cuca Măciului. Titlul nu are legătură cu poezia: e un spațiu imaginat constituit eliptic, enumerativ din cripme ce au corespondențe în realitate, fie în lumea visului sau în ceea a fanteziei. Sintaxa este citărbărită, tepeasă, și ochii încecănații care trimit la dezordine nepăsătoare a poetului (romantic) aidoma aceleia infățisate de casă, care este „bacoviană” („ușile vraise sărite din balamale / sentimentele măci-nate în risnă de cafea”). Imediat, accentuînd contrastul de procedee de creație, poetul în realitate: „din loc în loc cusătura realității plinesce / și se văd / urite vertebre și peisaje priloșite și buboanele / noroioase ale visului”. Poetul(omul) resimte modern spaima înautenticității, a personalității sale compozite, îndelungată, pentru că autorul aduce în discuție o „simbolizantă” și „simbolizantă”, ca ești / un conglomerat / de stele și desuri menajere și reclame / și voci enervate / și muzici și primăveri / și moarte și supărare și iubire și ură”. Simularea jocului pentru a se evita asumarea înfruntării propriului, prezent este la fel de bine construită poetică alent poeziei, amintirile au și mușcat adînc din prezent / așa că vezi unde te ascunzi / sub care cută a realității ca o căpușă albastră”. Aminteam de modalitatea poetică a enumerării. Realitatea e învadează prin imagini, li gîtuie sensibilitatea.

Poetul ordonează aceste imagini, dar nu le retorizează în mod obișnuit. Deoarece iubeste densitatea, el alătură elementele esențiale, cărora le atribuie o explozivă încălțurătoare emoțional-intelectuală; la nivelul intracului, scenariul apare înedit. Noutatea lui constă în dicția, în ritmul enunțării, apropiat unui ritual în care fastul (lingvistic) nu e notă stridentă ori simplu decor, ci modalitate naturală de dez-văluire a sineului, de (re)trăire a spațiului liric care e poezia. Alăturarea disparatului, a distorsionilor bacoviene are aceleași efecte puternice: „miintile arse de soda caustică a friicii / aortele zilei pliesne / tapetul ochiului scrijelit și plin de singe / (nu-i așa că nu despre ține e vorba) / scrișnetul ploii pe geam / geomătul virtului (...) / degeaba / legătura amintirilor s-a rupt dintr-odată / sintaxa evenimentelor / se destramă” (azi mereu azi).

Poet al naturii în ipostaza ei imperceptibilă („sunetul semînței pocnind de doare”; „dangătul corolelor în inserarea foarte rece”; „lăce-roa tălăzuia”; „clipa-n care zefirul rodeste” sunt notații dintr-o singură poezie; fecunditate) și al cunoașterii de sine prin natură, Ion Tudor Iovian se dăruiește cu aceeași jubilație dozvă-luirii actului poetic însuși. Multe creații din acest volum sînt tulburătoare și semnificative mărturie despre poezia însăși. Poetul își divulga nomenclura ciclurilor, fericirea trudei poetice („Lumea e într-o silabă acum”). Poezia e înțeleasă ca înaltă, plasată fiind în serafic și esențial („așeză-ți inima între stele sau cit mai aproape / scoate-o din țărul tău și stoarce-o prin plînu”). Ea este o șoapă intensă, sublimată (cum sugestiv se exprimă: „lumea de la capătul strigătului”), spațiul fragilității, făr-mecul clipei pasager. Alături consideră poezia o mașină „de copiat vise” sau o „filmare cu ochetitorul” a ceea ce este insesizabil pentru ochiul, urechea și sensibilitatea omului comun. Pretînd imaginația, căreia li recunoaște „otra-va”, ni se indică și propensiunea morală, imp-pulsul spre neprihană, sila față de imundul lumii („de-ar ninge cu fulgi uriași cit ciresii în floare”). Poezia e și gratuitate, o ficțiune pură, neaportabilă la realitate (castanii din gara de est). De aceea, ne recomandăm noștii poetul, să nu înțeleagă fete șuate cuvintele sale, făr-mecul clipei pasager. Alături consideră poezia o mașină „de copiat vise” sau o „filmare cu ochetitorul” a ceea ce este insesizabil pentru ochiul, urechea și sensibilitatea omului comun. Pretînd imaginația, căreia li recunoaște „otra-va”, ni se indică și propensiunea morală, imp-pulsul spre neprihană, sila față de imundul lumii („de-ar ninge cu fulgi uriași cit ciresii în floare”). Poezia e și gratuitate, o ficțiune pură, neaportabilă la realitate (castanii din gara de est). De aceea, ne recomandăm noștii poetul, să nu înțeleagă fete șuate cuvintele sale, făr-mecul clipei pasager.

Ultima poezie a volumului (**în trupul meu s-a deschis o fereastră**) este citabilă pentru consistența poetică din care s-a hrănit acest spațiu. Poezia e fereastră deschisă în trup la amiază (metafora tineretii coapte, a intensității rațiunii și trăirii), cînd „umbra prunului o puteai culege / în palme / imagine de mare fineț vibratilă, de scumpă irizare intelectuală). Să-i dăm cuvîntul: „într-o zi / și prin ea și-au luat zborul / cîmpile glazurate de brumă / cerbul sălbatic care mi-a rupt carnea și picătura de cer / în rărîmuri metalice / și ochii nebunii în flăcări / și steaua îngropată în singe”. Precizarea din strofa finală este esențială pentru definirea acestui țărîm. Sufletul plîndînd aceste imagini părăsit și el fiinta poetului, parcă scăcut și înfricosat. Căci neîntoarcerea sufletului înseamnă închiderea ferestrei, absența poeziei. A-l închipui pe Ion Tudor Iovian nepoet este înșis durere: iar a-l ignora, cum s-a mai întimplat, este o împietate critică.

Ion Dună

Rațiunea textului poetic

drumul poeziei lui Ion Cristofor, de la elaborare pînă la publicare, este unul îndelungat, pentru că autorul aduce spre tipar poeme încă necheate artistic. De aceea poemele din volumul **În odăile tulerului** (1982) sînt împlinite într-un întreg bine conturat. Textul poetic este realizat în sine. Vreau să zic că Ion Cristofor nu este un spontan, este la fel de bine construită poetică alent poeziei, amintirile au și mușcat adînc din prezent / așa că vezi unde te ascunzi / sub care cută a realității ca o căpușă albastră”. Aminteam de modalitatea poetică a enumerării. Realitatea e învadează prin imagini, li gîtuie sensibilitatea.

de pe terasă / cu umbrele pietrificate pe obraz / copacii mișcați de răsufarea nimanu / fos-petel lor înalt de seară / un kirtic eliesă obscuro / rădăcinile lor fremătătoare cutremură tăcutii morții. / Pe frunze lumina fulgerului îndepărtat / se odihnește o clipă. / O clipă în palma ta nomenclură liniile destinelor / dez-văluie sub fulger / harta unui țîm / pe lîngă / și în spatele tău / și evitate și care nu-i servese poezia — în majoritatea textelor se simte vibrația poetică. Sint dese poezii despre poezie, un mod mai frecvent în-tîlnit la tinerii poezi de a motiva rațiunea textului poetic. Verbul în negativ („tineri poezii despre poezie”) este dovedeste inutilitatea / face o plecătușă și se retrage spunîndu-vă tuturor / bură seară / poetul își întemeiază, de fapt, demersul poetic. Nu rarori apar imagineri care enturează efortul scrierii, spațiul creației, dificultatea de a afla „sensul în care se cerează poezia”.

Alteori, simbolurile sugerează diluția, o intrare în absurd, tangente cu un țărîm al Hadesului („Plîns, Cristal, Cel ce cîtește-n stele, Trezită de cîini, Ora cealaltă). Deschide-ște se fac, mai frecvent, sub regimul norului-și al etății. În asemenea protecții, hăitucă de hăitucă, poetul se protejează în propriul univers poetic. Ion Cristofor are ștință elaborării poemelor, lecturile sale din poezii moderni fertilizînd util imaginația poetică.

Alexandru Ruja

Casa din vilcea

Pe-o vreme de vreme (uitată de cronici) a trecut pe-aci Manole Manea.	Nu-l chema pe el (domn stăpin pe cer), chema pe Manole, meșterul Manole.
Venea venea cu meșterii mari să-ți faci zid dumnezeule tare	Și ti pomene ca pe-o blîndă stea
(Iți cer pentru el îndurare).	Și-i zicea mereu soțiorul meu :
Venea și un vodă care-șteaptă zid ca un Baiazid / scară pin-la ceru să se urce lelu	Că tu m-ai ziditu și m-ai părășitu eu nu te blestem (nu plîng, nici nu gem).
Și i-au înălțat zid pe înnoptat	M-ai făcut o piatră la stilp și la poartă.
Dar nu s-o urcat drept pe metereze unde să viseze.	Aici va zăcea piatra mea și-a ta o sută de ani o mie de ani.
De jos auzea cum din zid venea glasul slîns al Anei vocea neprihanei.	Piatra mea și-a ta — Casa din vilcea.

Cronică apocrifă

„Am luat lucrul de la temelie ștergînd cu palma brumele, stropii de rouă...”	(calfe și zidiri), adață cu soarele în clorofila.
Trezită ca din somn, casa nouă prinde puteri. Se mlădie.	Se face auz și privire. E sunet și zvon. E prestiviere.
Singură intră pe ușa primei zile odată cu noi, meșterii mari	Trecem în ea atom cu atom adormind pe vatră.
	Casa ne scria sufletele-n piatră.

Rugă în zori

Mai lasă-mă o zi sau două pînă afară tună și ploaie.	cheie nedreaptă.
De ieri tot zidesc, mă zidesc în raiul meu pămîntesc.	N-am pus pe vîrfuri cununa, sub stele, sub lună, nici schelele nu le-am retras a bun rămas.
Treci paharul, ispitit, zare-grăbit — du-te-n pustiu și m-asteapță,	Mai am de aruncat pe casă ultimul vâl de mireasă.

Sus

De nopti și zile ca un inger sus — ochiul nu vede decit zei și astre. Cei slabi visează la dextastre și cad în hăuri, într-n ele, nu-s.	și palmele te dor, dar crește-n mîna a Celuilalt care amînd clipa căderii, șterge lacrima și norul. De jos se-nalță-n murmure izvorul.
Tu vei mă sta o săptămînă cu aripi noi crescute-n omoplat. Pe schele zarea s-a înnegurat	Cu lacrimi mari de piatră în firidă Ana visează înc-o piramidă.

Coborirea

I Singur pe-acoperiș ca o stea albă, tirzie.	fridă. Cineva iese și-nținde brațele.
Zeul și-a adus ofranda lui — fulger piezic.	II Parcă visezi, larba se-adună sub tine. Pașii sint cunoscuți și-ți vine murmuri mă dor miinle, lucurile, pămîntul, toate mă dor.
(Fumegă pîrul femeii, fumegă văpoia neagră pînă la ceruri).	(Iți spă rănille la izvor, apoi te urc în firidă. Patul e gata și cîna e caldă spuse Ana, o esmeraldă, zina bună a locului).
Mestere, mestere, domn peste lucruri, coborînd lin fără suspin.	Patul e gata și cîna e caldă spuse Ana, o esmeraldă, zina bună a locului).

Ciinele alb

Instelat ca un păianjen bătrîn, hămăie la umbre în așteptarea stăpînului.	miinii, să apere locul de lotrii).
Ciinele alb păzește ordinea lumii.	Adulmecă zarea. Cade pe-ntîndri înția brumă și-o trimite-napoi în galaxia frigului.
Ochi-i dor-de-atita privire spre răsărit unde-a plecat el, minunea pămîntului.	Latră la Manole ciinele alb, latră după Ana, latră, latră, pînă intră zeii în piatră.

Oare unde

Oare unde-ou pierit meșterii mari? Nimeni nu știe anume.	lingă o ierugă. Mai apoi o fîntînă spălătă cu apă curată.
Pe Manole l-o-nghitit o lume, pe celălalt legende-n spume.	Cine să știe totul? Vine vremea cu-notul.
Și se năște aici un zid (alb, neprihănit), dincolo un loc de rugă	Cronicile se șterg și ele ca niște vise rebele. „Aedificabo”

Meditație și implicare

O poezie de un baroc intimist, („Bate vîntul, frunza cade / Veștețită de pe ram, / Nourii se-ntînd pe ceruri / Ploaia-ncet lovește-n geam”) scrie Sierian Vicol în primele sale două volume de poezie, autor debutînd în 1976 cu o plachetă, „Harfele grîului”, de cîntă domoale, lin, dulce, o tradițională lume a satului, a cîmpului plin, greu, textul său poetic fiind împregnat de o subtilă savoare lirică, fragilă, sentimentală: „Trec căi prin riu cu boturile-n sus, / Peștii înoată printre oasele lor, / Potcoava a rupt piatră și a pus / Sunet și creație năpăd, se învîrt / Și noaptea / Cîntă pe ochii la pîndă, / Stăpînu-amiroase a cal și-a tutun / Și caii nu știu că el o să-i vindă / Cu tot cu minzul născut în ajun” (**Căi**). Spre deosebire de un Teodor Murășanu de pildă, („poezie populară, fără deforțări culturale”, G. Călinescu), Sierian Vicol încearcă o poezie popular-sentimentală deformată de cultism, de intervenții caligrafice moderne ce actualizează și în același timp eterizează sentimentul într-un mod curios în așa fel încît acestă pară a fi înăbușit cu perna: „Stelele au căzut în cîmpie, griul / Și își țiră verdele rug / În clopotul slîns al mării fără nume” (**După deschiderea nopții**). Sau, în **Distinct**: „Orbești fug în pămînt / S-audă de-aceo cum mor / Sălbăticiunile, afară / În ochi le-nfrunze / Nervuri roșii de ferigă / Și-i dezvelim de lîngă și fug”.

În ce deșert doilea volum — „Corabia semînței” (1978) —, Sierian Vicol continuă a analiza aproape fără nici o modificare a intensității, cu o grație interiorizată, până, aceeași stare de ceremonial mediativ, clar, fără complexități inutile, cu certe semnificații în sfera naturalității. „Și se aud atîtea siruri de cocori / Trăgînd ca pe o pînză cerul din cîmpie, / Brazdele întoarse țîn drumul de culori / Sub care griul singur poemele își scrie” (**Piine românească**). Griul, mieii, piinea, roua, cîmpia, țărba, laptele, pămîntul, plugul, sămînta, fructele, sînt numai cîteva din temele tradiționale ce dau creației lui Sierian Vicol o senzație continuă de plînatate, de cîntare, o viziune armonioasă, necolțită însă de lîngă șișiruri întiereoase: „Și pîn-la poartă, singur, vine ramul / Să-i smulgă haina celui dîmănte, / Căci mama le va da cu kilogramul / Pe bani sau pe fănu, cum se vînde / Și plîng copiii, pămînt-i strîgă-n case, / Un cîine latră de pe-un alt țărîm / Și-i ultimul; și cerul amiroase / A sat țîrit în zori, pe caldarim” — (**Amintirea carului cu mere**). Uneori, în dorința împregnării sentimentului cu un fel de direcție fals voalată, poetul folosește ca arme poetice un fel de infanterie agresiv-

Adrian Dafir

REMEMBER POETII, CIND ERAU TINERI... (XLVIII)

INTRE BALADESC SI ORACULAR

dacă ar trebui să alegem un motto pentru scrierile lui Ion Brad, ar fi: „Poetul — căci el e în egală măsură și prozator, dramaturg, eseist, dacă nu chiar istoric literar unic, ca și traducător — atunci acest motto n-ar putea fi altul decât tot anul eminescian, un instantaneu folcloric transcris de Perpessicius în monumentală sa ediție, care nu exclude, ci, dimpotrivă, facilitează adâncimea filosofică: „Nu e carte să înveți / Ca vizaia s-aibă preț / Ci trăiește, chinușele / Și de toate pătimește / Și-al s-auzi cum țâșnește...”

Principiul acesta, această chemare interioară l-au călăuzit pe Ion Brad în crearea întregii sale opere atît de multilaterale, el fiind partizanul, căzușul și-n zile noi, cu o expresie veche românească, al literaturii trăite, din care să se dezgaje aburul realității.

Iată, de altfel, cum își definește încă într-o poezie din 1953, apărută în cartea „Cu sufletul deschis” (1954) a sa Ars poetica: „De veacuri lungi izvoarele bogate, / Sub blăniuri reci de gheață au dormit / De ce să mint că-n versuri nu-mi răzbat / Șavoiul lor ca aurul toți?”

Survine așadar, încă de atunci, retorică ce-l dărează, o asadar din multe care aveau să-l salteze la *Ora întrebărilor* (colecția „Biblioteca pentru toți”, Editura Minerva, 1979). Nu știu al cîtelea pot rămân se edita în această populară colecție, care purta, la apariția sa numărul 1016.

Anii din urmă au adăugat noi ediții în această populară colecție, semnate de autori care nu au operat Ion Brad și nici n-au ocupat funcțiile culturale ale acestuia. Ardeleanul s-a condus tot după principiul „festa lene”.

„Mumă”, „Mator”, sau „Terra Mater” sînt fasciculate tematic care revin obsesiv în poezia lui Ion Brad, fie civică sau intimă. Ion Brad este vizionarul unei mitologii românești începînd cu cea ardeleană, de la ipostaza el primordiale, Terra Daciae, Mater e pentru poet și comuna sa natală, Fănuș, vatră lui Timotei Cipariu pe care-l elogiază, și Putna, și dulcea Bucovina, și Cimpia Libertății. În această vatră se aude și „jocul fetelor de la Căpîlna”, și ridică spirala capul și șarpele fantastic, Dymensuena istorică originară, onto și etnogenezele e la Căpîlna, în ocazii de înălțare. Fără îndoială poetul știe să poarte un dialog fascinant cu umbrele mitice, Universală sau locală, baladescă sau oraculară. Irososofia lui Ion Brad se împletește strîns cu contemporeanitatea, astfel că „Generația noastră” își regăsește în poezia acestuia întreaga sa biografie sociopolitică și spirituală.

„Cîntecul scris pe-o frunză de nuc” e elocvent: „Acuma simt: mi-e sufletul matur / Sa pot cînta pămîntul meu natal / Cu umeri-nalți de dealuri împrejur, / Cu vii și nucii pe ficare deal”.

Inflexiunea ușor doborîc a baladei se face auzită în „Cîntecul scris pe-o frunză de cires”, potențată de sentimentul erotic: „Nu mă, draga mea, uita / Într-un vis, departe undeva, / Colindînd pe drumurile țării, / Nu mă, draga mea, lăsa uitării”.

Un „Remember” (1962) sublimbează în lirism inefabil aceeași baladă, îngemănînd-o cu ecouri din marea poezie a lumii: „Zăpada imi înăbușă fereastra / Și ară vîntul prin vîzduh pustiu... / Odată, tot pe-o noapte de gînduri reci, / Cu asta, Odată într-o noapte cu stele lipsă stîm, / M-ai dus cu tine peste Sahara de zăpadă / Să-ți scutur clopoștii din țelul tîneresc, / Erau cu noi doar lupii ieșiți de străm să vadă, / Cu miile de semafoare de ochi ce strălucesc, / Erau cu noi doar anii, tot nenfricată ca Zap / Tulburător de tineri, vreo douăzeci abia, / Zăpada își scoase, în deșert, un șir de stîni, / S-aduce alb vîzduhul în faguri reci de ceață, / Ningea... Ningea... Păduri! și se abise ceața, / Doar risul tău și lupii, Mi-ai aduce aminte, Stiu, / Zăpada imi înăbușă fereastra / Și ară vîntul prin vîzduh pustiu”.

Stranietatea peisajului, a acruții în care se înalță, un eroic, trimite la fantasticul lui V. Voiculescu.

Dar iată din aceeași constelație acest „Suris” (1971): „Zăpezi făcute zăboale prin cuvinte / Toate-n cer de amintirea ta / Vulcanul iar trezise? E fierbinte? / În lava lui meru mă voi scaldă / E rădăcină în care voi fi ghetaru / Fără zviniri, pierdînd, precum / În drăgostii din Pompei — amarul / Suris ce te mai caută sub scrum”.

Stările la antipoli se însușește și în acest „Bocet”, de rezonanță folclorică: „Sotul meu cu ochii de nuc, / Tu te duci, unde te duci? / Tu la noapte und’ te culci? / La urdu de busuic / Unde n-ai dormit deloc, / Arde umbra ca de foc / Sub răzăr de țîmții / Unde-i vechea noastră viață, / Te leagă moartea-n coșul / Sotul meu cu căsu nouă / Tu de ce n-ai făcut din nouă, / Căci ai făcut din nouă, / Una ție, una mie / Să fim dor și cunune, / Lacrimile să te vie...”

„Oracol” încearcă să dea un răspuns la multe întrebări, căutări și mirări ale lui Ion Brad: „Întreb oracolu de am / În fată zilele destule / Să pot descoperi, ca neam / Așezu vechi și noi formu / De-a birii în lupte drepte / Dușmanii ce mi-ar vrea sîrșit, / Să tai orgoliul lor în trepte / Pe care sus infiniț, / Zădamnic însă-astept răspuns / De la vreo Pitihie-amețită, / Demult trecutul mi-a răspuns / Cu gîndul și cu oștea / Că numai pierdînd din noi, / Memoriu-ora ca lumina, / Tot biru într-un război / Pe cel ce-atinze rădăcina, / Că doar ojeții din cuvînt / Pulsează nevăzută rachete / Spre spațiu totdeauna sînt / Al legămintelor secrete / Cu acul carui sorbim, / Cu leagănul din amintire, / Cu lăutul patrii sublim, / Cu înălțarea în ceruri / De a ceea ce-ai păstrat și exegelui său ațit de sever, / I-am numit pe Auel, Martin, chiar dacă în egală măsură el putea fi și Ion Dodu Bălan, care l-a urmat în toată evoluția sa lirică, Aurel Martin deci poate coincide în prefața la seveza și zecia „Ora întrebărilor”.

„Ora întrebărilor” e la Ion Brad, maturității grave. A retrospectivă, A clesidrei, A vîrstei responsabile, A monologului cu inflexiuni filosofice, privind rațiunea și sensul existenței, Ora a optimilor lucide, desprins din experiențe afective, marcante la nivelul trăirilor esențiale. Ora a bilanțurilor și a perspectivelor. Sub egida reprezentării neoclasică a lumii și a problematicii, Lume a sine-lui, a națiunii și-a umanității.

Nu pot să închei, fără evocarea unor întîmplări în centrul cărora ne-am aflat amînat, fie la redacția revistei „Luceafărul”, fie la șezători ale acesteia. Din aceeași perioadă datează și o întîmplare petrecută la Dăbuleni Doljului, cînd zăpada ne înăbușă fereastra unui Gaz de teren cu care circulam spre Gura Juiului, locul de vîrsare al fluviului în marea frîu.

Aclo-n uriasă sală a căminului cultural, pe cînd Ion Brad era mai mult baladesc decît oracular, rostind aloctuiunea de deschidere a șezătorii literare la care participau peste 1000 de țărani de toate vîrstele, Ion Brad l-a invocat pe marele ardelean George Coșbuc, un nivel al teletipului bălăuțului Dăbuleni: „Mă țică, mă, asta Coșbuc e bun, pe asta l-am învățat și eu”.

Pot să replic și eu, în calitate de confrate și de iubitor de poezie: „Bade Ioane, este bun, pe tine te-am cînt, te-am auzit și, desigur, te-am iubit și te iubesc și eu”.

Niculae Stoian

CUMPANA AȘCHII

I. O carte incitantă, în continuarea „Jurnalului de la Pătîniș” (Ed. C.R., 1983), este „Epitafularul” (Ed. C.R., 1987), prezentat și îngrijit de Gabriel Liiceanu. Autorii organizați într-o echipă de colindători (regie colectivă) la fereștele filosofice ale lui G. Liiceanu atacă pe aceeași voce (un „alt” stil are E.M. Cioran) cîteva probleme pentru care, într-un ales limbaj eseistic, se suferă hiperbolice: ideea necesară despărțirii în spirit (vezi Nietzsche și Wagner, prietenia stelară), cine l-a „ucis” pe cine (aici părerile sînt împărțite, maestrul pe discipol sau discipolul pe maestrul; vezi literatura psihanalitică, aceea care își face din aceasta obiectul său). În literatura cu atare, un Motherland vorbește despre maestrul care „ucide”. Deci și această cale e bătută. Altă cale, de înaltă rezonanță, stă sub semnul căutării conceptului pur, marele concept în stare să strîngă silogistic, în focarul său, toate razele de orice gen și specie din colonoalele universului, ceva care păstrează, în structura sa intimă, amintiri primordiale, anamneza lui „primum novens” etc. Este momentul suprem de încercare a spiritului, săritura în neant sau săritura pur și simplu, sub privirea conștientă a marelui Leviathan (vezi Batusaid), apere cînd sublim, cînd ridicol, cu trimite: „ad superos” și „ad inferos”; dintr-un unghi se vede zău, din altul — caricatura lui. Culmea este că filozoful acceptă, cu tandră remanere, un asemenea portret. În tentativa lui,

„Mumă”, „Mator”, sau „Terra Mater” sînt fasciculate tematic care revin obsesiv în poezia lui Ion Brad, fie civică sau intimă. Ion Brad este vizionarul unei mitologii românești începînd cu cea ardeleană, de la ipostaza el primordiale, Terra Daciae, Mater e pentru poet și comuna sa natală, Fănuș, vatră lui Timotei Cipariu pe care-l elogiază, și Putna, și dulcea Bucovina, și Cimpia Libertății. În această vatră se aude și „jocul fetelor de la Căpîlna”, și ridică spirala capul și șarpele fantastic, Dymensuena istorică originară, onto și etnogenezele e la Căpîlna, în ocazii de înălțare. Fără îndoială poetul știe să poarte un dialog fascinant cu umbrele mitice, Universală sau locală, baladescă sau oraculară. Irososofia lui Ion Brad se împletește strîns cu contemporeanitatea, astfel că „Generația noastră” își regăsește în poezia acestuia întreaga sa biografie sociopolitică și spirituală.

„Cîntecul scris pe-o frunză de nuc” e elocvent: „Acuma simt: mi-e sufletul matur / Sa pot cînta pămîntul meu natal / Cu umeri-nalți de dealuri împrejur, / Cu vii și nucii pe ficare deal”.

Inflexiunea ușor doborîc a baladei se face auzită în „Cîntecul scris pe-o frunză de cires”, potențată de sentimentul erotic: „Nu mă, draga mea, uita / Într-un vis, departe undeva, / Colindînd pe drumurile țării, / Nu mă, draga mea, lăsa uitării”.

Un „Remember” (1962) sublimbează în lirism inefabil aceeași baladă, îngemănînd-o cu ecouri din marea poezie a lumii: „Zăpada imi înăbușă fereastra / Și ară vîntul prin vîzduh pustiu... / Odată, tot pe-o noapte de gînduri reci, / Cu asta, Odată într-o noapte cu stele lipsă stîm, / M-ai dus cu tine peste Sahara de zăpadă / Să-ți scutur clopoștii din țelul tîneresc, / Erau cu noi doar lupii ieșiți de străm să vadă, / Cu miile de semafoare de ochi ce strălucesc, / Erau cu noi doar anii, tot nenfricată ca Zap / Tulburător de tineri, vreo douăzeci abia, / Zăpada își scoase, în deșert, un șir de stîni, / S-aduce alb vîzduhul în faguri reci de ceață, / Ningea... Ningea... Păduri! și se abise ceața, / Doar risul tău și lupii, Mi-ai aduce aminte, Stiu, / Zăpada imi înăbușă fereastra / Și ară vîntul prin vîzduh pustiu”.

Stranietatea peisajului, a acruții în care se înalță, un eroic, trimite la fantasticul lui V. Voiculescu.

Dar iată din aceeași constelație acest „Suris” (1971): „Zăpezi făcute zăboale prin cuvinte / Toate-n cer de amintirea ta / Vulcanul iar trezise? E fierbinte? / În lava lui meru mă voi scaldă / E rădăcină în care voi fi ghetaru / Fără zviniri, pierdînd, precum / În drăgostii din Pompei — amarul / Suris ce te mai caută sub scrum”.

Stările la antipoli se însușește și în acest „Bocet”, de rezonanță folclorică: „Sotul meu cu ochii de nuc, / Tu te duci, unde te duci? / Tu la noapte und’ te culci? / La urdu de busuic / Unde n-ai dormit deloc, / Arde umbra ca de foc / Sub răzăr de țîmții / Unde-i vechea noastră viață, / Te leagă moartea-n coșul / Sotul meu cu căsu nouă / Tu de ce n-ai făcut din nouă, / Căci ai făcut din nouă, / Una ție, una mie / Să fim dor și cunune, / Lacrimile să te vie...”

„Oracol” încearcă să dea un răspuns la multe întrebări, căutări și mirări ale lui Ion Brad: „Întreb oracolu de am / În fată zilele destule / Să pot descoperi, ca neam / Așezu vechi și noi formu / De-a birii în lupte drepte / Dușmanii ce mi-ar vrea sîrșit, / Să tai orgoliul lor în trepte / Pe care sus infiniț, / Zădamnic însă-astept răspuns / De la vreo Pitihie-amețită, / Demult trecutul mi-a răspuns / Cu gîndul și cu oștea / Că numai pierdînd din noi, / Memoriu-ora ca lumina, / Tot biru într-un război / Pe cel ce-atinze rădăcina, / Că doar ojeții din cuvînt / Pulsează nevăzută rachete / Spre spațiu totdeauna sînt / Al legămintelor secrete / Cu acul carui sorbim, / Cu leagănul din amintire, / Cu lăutul patrii sublim, / Cu înălțarea în ceruri / De a ceea ce-ai păstrat și exegelui său ațit de sever, / I-am numit pe Auel, Martin, chiar dacă în egală măsură el putea fi și Ion Dodu Bălan, care l-a urmat în toată evoluția sa lirică, Aurel Martin deci poate coincide în prefața la seveza și zecia „Ora întrebărilor”.

„Ora întrebărilor” e la Ion Brad, maturității grave. A retrospectivă, A clesidrei, A vîrstei responsabile, A monologului cu inflexiuni filosofice, privind rațiunea și sensul existenței, Ora a optimilor lucide, desprins din experiențe afective, marcante la nivelul trăirilor esențiale. Ora a bilanțurilor și a perspectivelor. Sub egida reprezentării neoclasică a lumii și a problematicii, Lume a sine-lui, a națiunii și-a umanității.

Nu pot să închei, fără evocarea unor întîmplări în centrul cărora ne-am aflat amînat, fie la redacția revistei „Luceafărul”, fie la șezători ale acesteia. Din aceeași perioadă datează și o întîmplare petrecută la Dăbuleni Doljului, cînd zăpada ne înăbușă fereastra unui Gaz de teren cu care circulam spre Gura Juiului, locul de vîrsare al fluviului în marea frîu.

Aclo-n uriasă sală a căminului cultural, pe cînd Ion Brad era mai mult baladesc decît oracular, rostind aloctuiunea de deschidere a șezătorii literare la care participau peste 1000 de țărani de toate vîrstele, Ion Brad l-a invocat pe marele ardelean George Coșbuc, un nivel al teletipului bălăuțului Dăbuleni: „Mă țică, mă, asta Coșbuc e bun, pe asta l-am învățat și eu”.

Pot să replic și eu, în calitate de confrate și de iubitor de poezie: „Bade Ioane, este bun, pe tine te-am cînt, te-am auzit și, desigur, te-am iubit și te iubesc și eu”.

Niculae Stoian

Diricea Tofan: „In delta” (Din expoziția de la Galeria Municipală)

Portocale cu haz

Urmare din pag. 1

„Sînt un sentimental — zice Fănuș Neagu — în care vociferază crivățul din cimpia Brăilei”. Și este! Nu este un sentimental-umorist, nici un umorist-sentimental, ci, poate, un sentimental cu mult umor. Căci, iată-l, se duce în Giulești (din sentimentalism!) dar constată cu umor (negru?) că „la masa presei, stîindu-mă din băli, organizatorii m-au poftit să iau loc într-un lac”. Ploua cu găleata, conținutul era sculat după boală dar, dacă dorim o cronică de meci de un umor rar intîlnit, citim *Bimbo-cobra din Giulești* și zăboviți puțin asupra unui pasaj ca acesta: „Pănduri au primit cinci gaturi, care de care mai frumoși, cei trei! de miile de ține din locușii lacustru, (f.n.m.) au prins să mînce, să cheune, să mîrdăie și mai ales să micăie, avînd în vedere apele în creștere (f.n.m.), iar vecinii mei de plaur (f.n.m.), cei cu trandafirii, mi-au fărîmat cu pămîntul poștigă de gheață de pe spinare...”

Pentru că, în aceeași declarație de principiu, Fănuș Neagu este printre puținii lucizi (nelingvisti) care observă că un eveniment „înstituit în apărare a limbii române” n-ar trebui neapărat să pedepsească pe cineva, să purifice sau să sacralizeze cuvintele, „ci să dea în vileag toate vadurile prin care bunul cel mai de preț al neamului se înneagărează parțial, se destramă, se pierde”. În ceea ce-l privește, posedă secretul de a descoperi asemenea daunoare scurte și a le închide pe dată făcînd cuvintele să-și găsească locul și să dea strălucire țesăturii în care sînt bătute „țesătură” și „text” — au același etimon, numai timpul te desparte.)

S-ar părea că în cartea lui Fănuș Neagu este vorba despre fotbal. Pretextul este într-adevăr acesta și-l vom găsi aproape pe fiecare pagină, numai că — și cu aceasta mă întorc de unde am plecat — una e să relatezi pur și simplu meciul dintre Avicola Crevada (superioră, într-un moment de cînd, Sportului Studențesc) și Chimia Găești, iar cu totul altceva este să povestești o duminică dimineață de toamnă petrecută în afara Bucureștilor (*Podul de mărgean*), într-un loc plin de viață — un tirg colorat, de fapt — unde singurul lucru care-l debranțează pe povestitor e că rațele crescute aici nu mai știu să inoate! Poate pentru că asta îi contrazice și istoria de pe Giulești...

Așadar, fotbalul ar fi pretextul acestor întîmplări de peste tot și călătorii portocale pe care Fănuș Neagu ni le oferă în încheierea vacanței, o vacanță care — știe el — nu este niciodată a spiritului. Dacă vrem, dealtfel, putem să nu vedem nici un pic de fotbal, ci doar literatură în stare pură (așa citea drept argument *Sub protecția petinelui*, p. 115-118, dar prefer să las cititorului plăcerea de a descoperi aici o schiță care poate figura într-o antologie contemporană a genului).

Și tu această carte Fănuș Neagu ne demonstrează că este ceea ce este: un scriitor de mare talent!

*) Fănuș Neagu: „Întîmplări alurea și călătorii oranj”, Editura Sport-Turism, București, 1987.

Urmare din pag. 1

toamnă superbă, întreaga lume a culorilor — de la griul stîns, oranjul pal-străveziu, roșul „neîndepărat” ori galbenul ce atînga fulgurația coacerii — se desfășura, cu cit înaltăm spre munții Gutiiului, cu o neasemuită putere de sugestie. Aveam să află, la întoarcere, că o parte din impresiile aceluia drum se și decantaseră în lumina unor pinze ce aduceau, astfel, un omagiu transfigurat frumuseții acelor locuri.

ECOURI ÎN LEMNUL DESTOINC

Drumul spre „țara de sus”, mai precis, drumul național 18, trece pe lângă izvorul lui Pîntea (Pîntea Viteazului): ajungem la altitudinea de 987 m iar priveleștea, de aici, este într-adevăr fascinantă. Din acest punct se poate ajunge pe virful Ignis, spre Mogoș și spre „Creașta Coșbului” — rest dintr-un orator vulcanic, monument al naturii, ce oferă o întreagă panoramă asupra Depresiunii Băii Mari și Maramureșului. Peste tot, aceste meleaguri îți evocă legendara umbră a viteazului haiduc.

Ne continuăm drumul prin Dessești, Giulești, pe Valea Mării și ne convingem că frumusețea porților sculptate și tocmășii așezărilor depun mărturie despre modul în care oamenii au locuit aici înțeleși și înțeleg să facă istorie. Sistemul într-o zonă ce poartă semnul inconfundabil al civilizației specifice a lemnului, civilizație reprezentată prin monumentale porți, printre-o arhitectură populară în care casele, călelele construite, ori turlele bisericilor din lemn desemnează universul rural tradițional. Varietatea și originalitatea probelor de cultură materială și spirituală sînt remarcabile, fie și în trecut, amintind iconografia pe lemn și sticlă, pictura murală, ceramica ori portul popular, toate acestea fiind transmise din generație în generație cu o vigoare mereu împropățată.

Traseul nostru urmează Vadu Izel, Bîrsna, Strimtura și poposim pentru o vreme într-o comună ce se întinde pe mai mulți kilometri, împrejmuită de comele unor dealuri împădurite: Rozavlea. Legenda spune că întemeierea acesteia se leagă de... faptele unui „urias”, iar profesorul Ioan Vișovan, om al comunei din tată-n fiu, în monografia pe care i-a dedicat-o, cutăta sensuri în firisoarele probelor care există în documente. Imi spunea: pentru cei care nu cunosc devenirea comunei Rozavlea, legenda acesteia poate să surprindă. Într-o zonă păstrătoare unor tradiții de perenă mîsternice, comuna și-a modificat continuu „fizionomia”, în măsura în care oamenii ei, respectîndu-i tradiția, i-au adus un adăos de robustețe contemporană. Rozavlea are toate datele unei așezări în plină urbanizare, cei mai mulți dintre oamenii ei se rîndesc cu discernămintul și sentimentul că, parte din ființa lor, din puterea brațelor lor, participă la înfățișarea noi ei prefaceri.

Ființa și cîntecul

Există astăzi un teritoriu fecund, fascinant, de o excepțională valoare pentru istoria și poezia românească:

Tara Maramureșului, spațiul de recunoscută vechime, de superbă frumusețe a vîrstei sufletului românesc, care au cunoscut și trăit istoria și cultura cu un sentiment al participării totale. Maramureșul și-a cucerit și își recucerește mitologia, memoria, destinul printr-o generație de scriitori care se numesc Alexandru Ivăsiuc, Mircea Zăciu, Augustin Buzura, Tiberiu Utan, Ioan Alexandru, George Pituț, Vasile Igra, Vasile Sălăjan, Ion Iuga, George Făruș. Neapărat la aceste nume trebuie adăugat și pe cel al lui Petre Got. El este un excepțional poet al Țării Maramureșului, prin vocația pentru o poezie curată și înaltă în rostirea ceremonială, prin limbajul frumos în austeritatea lui de bocet, prin constința că aparține unei biografii lirice de o mare vitalitate, de o repute care totuși aparte. Poeziile lui Petre Got (*Cer intrunzi*, 1969, *Glas de ceară*, 1972, *Masa de mire*, 1975, *Ochii florilor*, 1976, *Dimineața cuvîntului*, 1980, *Paranteza lunii*, 1985) sînt cîntecul turbaroate al unei voci care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei.

Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său vocile care preamărește viața ideii care răsfrînge condiția umană, mitul unui Maramureș fabulos, trăind dintr-o constință morală desăvîșită, dintr-o vîrstă magică, a unui ev arhaic care nu și-a abandonat nici pînă azi filosofia istoriei. Petre Got eternizează în teritoriul său voc

REMEMORĂRI

De-ale vieții...

(Titlu „fura” de la Grigore Hagiu)

ate cineva în ușa dimineața pe la opt și-un sfert, și dau să mă uit prin vizor și nevăzând nimic întreb cine-i acolo și de acolo îmi zice cineva deschide, sint tatăl lui Costică...

bate spre mine un sunet sufocat și încert: „mac! mac! mac!”

— Drept pentru care rectific și zic: „Vede-te-aș pe varză... Costică”

Bătrînul filozof, cel mai briant conviv dintre cîți mi-a fost dat să cunosc, un Socrate contemporan, conștient în materie și năiv în viață, după ce-a aruncat cinci vorbe spulatoare despre „Europa provincială” și „insolența nordică agresivă”, zice cu tristete duioasă în glas: „Știi că mama mea era analafabeta? Eu care vorbesc trei limbi și bine nu ca la Liceul de Industrie și Agricultură vorbesc la perfecție, aveam mama analafabeta?”

— Și ce zicea mama?

— Ce să zică? Zicea: ce-mi pasă mie că nu știu eu cartea. Petrică al meu știe mai multă decît toate România la un loc... (Era prin 1900 și ceva...)

Aștept la rînd la „Dero” (nu e mare rîndul) și nici oamenii nu se prea îngheșeau, că „Dero” e destul și după-amiaza de toamnă e lungă.

Vine o vecină mă cu muchia vieții și deosebindu-mă în sir mă întrebă șoptit „ce se dă?”. Îi spun ce se dă și zice că vine și dinsă dar să-l în loc că nora doamne și vecina de la trei asistea. Din 1 în șaptele meu se alinau un fost colonel (pensinar de-acum), intră în cotel meu, în ciuda protestelor, și-mi arată revista „Pentru Patrie”. E acolo o poză de-a mea, poză expresivă de infractor (prințipi și areștat) și zice: „Te-au fotografiat, băieții!” Colateralii cam de aceeași vîrstă cu entuziasmul cîtor, trag cu ochiul, văd gazeta și, după ce pleacă înșul, unul dintre ei mă întreabă diacret: „Da’ ce făcuși taitaie de te-a dat la miliție?”

Tovarășe scriitor, zice înșul dolofan și roz și roz bonbon la față și cămașa asțidera, știi că dacă nu rămînem orfan, în lipsă de altă meserie, mă făcăm scriitor? Așa m-am făcut circumful și nu ce-mi pare-acum... (Nu știe nimic despre Coșbuc și dacă ar ști ar zice Coșbuc că e mai sigur).

— Și eu, zic, mă făcăm circumful, dacă aveam talent, dar îmi trăiesc amîndoi părinții...

— Asta-i viața domie, cînd ai, ai, și cînd n-ai nu și se dă, că nu e! Păi, dacă nu eram orfan, scriam toată viața mea și o băgam într-o carte și tot n-o terminam nici pînă acum.

Mircea Micu

REVISTA STRĂINĂ

POVESTIRILE LUI BONAVENTURA CARDOSO, prozator angolez din generația de mijloc — s-a născut în anul 1944 — se referă la epoca asuprii coloniale, a luptei pentru eliberare națională și la perioada educării noi societăți în Angola. Respiră în el o mare temperamental african...

Recenta culegere de povestiri ale lui Cardoso se numește „Exerciții stilistice” și se insere pe linia prozei literare. Laundina Vieira, unul dintre cei mai reprezentativi prozatori angolezi. Fiecare proză din acest volum reprezintă un experiment, fiecare are o altă modalitate de a realiza un caracter original, fiind scris în portugheză sau în franceză...

SE ÎMPLINEȘTE ÎN ACEASTA TOAMNĂ 120 de ani de la nașterea lui Petr Bezzru, bard național ceh, poet clasic încă în timpul vieții, unul dintre cei mai mari originalii poeziei din Europa de la o poezie cehă. A publicat doar două volume de versuri. Este vorba despre „Cîntece siliziene”, apărut într-o primă formă în anul 1903, conținând versuri născute sub influența realismului și simbolismului...

DOUA SUTE OPTEZCI ȘI PATRU pagini cuprind o culegere de ghinduri, scrisori și citate în proza poetică a lui Paul Eluard, pe care a publicat-o editura pariziană „Gallimard” sub titlul „Donner à voir”.

JACK NICHOLSON, starul de la Hollywood, a împlinit cincizeci de ani. Deținător a două Premii Oscar pentru interpretare, acest „Marlon Brando” al zilei noastre a fost cunoscut mai ales prin rolurile memorabile în filme ca „One Flew Over the Cuckoo’s Nest” (Zbor deasupra unui cuib de cuc), „The Shining” (Rădăcina), „Prizzi’s Honor” (Onoare) și „Furcă de lemn”.

ULTIMUL ÎMPĂRĂT. ESTE TITLUL FILMULUI pe care regizorul italian Bernardo Bertolucci îl a realizat recent în Republica Populară Chineză. Acesta este filmul care costă peste două milioane de dolari, este o coproducție chino-italo-angleză și a fost turnat la Beijing (în „Orasul în terțiu”) și în alte locuri legate de istoria Chinei secolului nostru. Ultimul împărat este cea mai ambițioasă realizare cinematografică fără participarea capitalului american.

DESTINUL lui Pehu-i, fost împărat al Chinei de vest, este un roman, la precedat pe Bertolucci de mai mulți ani. La baza scenariului se află volumul autobiografic al lui Pehu-i intitulat „Din împărat, celăstean”: transformările unui bărbat care a fost zeu și devenit om”, scris în anul ’80, cu puțin înainte de a se fi stins din viață. Autenticitatea celor narate de film este garantată de Pehu-i, frațele fostului împărat, care actualmente trăiește la Beijing, și care este și scenaristul al filmului. Acesta s-a aflat alături de frațele său și atunci cînd, copil fiind, stătea pe tronul unei țări cu 400 milioane de suflete, dar și în noaptea aceea din toamna lui 1907 cînd fostul împărat a încetat din viață. „Este bine că se vorbește din nou despre vremea aceea”, spune el. Am fost ca un iaz plin cu ape murdare pe care însă le-au asanat primele raze de soare”.

Un rol extraordinar de important în acest film îl vor avea colorile. „Filmul despre Pehu-i va fi o trecere de la o culoare la alta, de la întuneric la lumină, spune Bertolucci. Copilăria împăratului va fi dominată de roșu și portocaliu, după care se trece la galben, culoarea Împăratului. Natural, lumina apare în ultima parte a filmului, adică atunci cînd împăratul a devenit om”.

ROLUL stentnicului împăratului este interpretat de marele actor care este Peter O’Toole.

DANA DUMITRIU

DANA DUMITRIU s-a născut la 9 septembrie 1943 în București unde și-a făcut primii ani de școală și liceul (Liceul „Petru Groza”, pe care l-a absolvit în 1961. După liceu intră la facultatea de limbă și literatură română din București a cărei diplomă o ia în 1966. Începe să scrie încă de studentă în revistele studențești, apoi la Știința tinereții colaborază la Radio, la Munca, unde se și angajează, pentru a trece apoi în redacția României literare și, mai târziu, în aceea a Secolului 20. Sintă ani de activitate intensă, de muncă literară susținută.

Dana Dumitriu a început prin a scrie publicistic și critică literară. Primele pagini de proză îi apar în revista Ramuri (1967), pentru ca, după o lungă perioadă în care îl părăsește născut ardoare de critică literară, să apară cu un volum de proză Migrații (1971). Este direcția în care se va ilustra în primul rând Dana Dumitriu, dovedind, de la o carte la alta, că hotărîrea de a scrie proză se întemeiează pe dorința de a scrie real și pe o puternică muncă teoretică. Masa zarafului (1973), Dumnicia mironositorilor (1977). Întoarcerea lui Pascal (1979) sînt romane preocupate de psihologie vîndînd știința analizei sufletelor. Această preocupare pentru psihologie în roman, dar și în poezie, este înțelesă ca realism psihologic (1976) o încercare de a-și defini, de fapt, propriul demers literar vorbind despre literatura altora.

Scriitoare laborioasă, Dana Dumitriu ne-a lăsat și o mică monografie C. A. Rosetti (1985), aceasta, însă, rezultat al unei cercetări mai vaste dedicată scriitorului Ion Ghica și apoi să scrie cărțile de critică literară în trei volume Prințul Ghica (I-1982, II-1984, III-1986). Reconstituie atentă și fluidă a lumii secolului trecut, a personalității politivale a lui Ion Ghica, romanul Prințul Ghica este cea mai cuprinzătoare și mai valoroasă monografie literară pe care Dana Dumitriu ne-o lasă. În ziua de 10 oct. 1987, în urma

unei bofi nefericite, Dana Dumitriu a plecat dintre cei vii. Prețenții și cunoscuții au condus-o pe ultimul drum la cimitirul Bellu în ziua de 13 oct. 1987. Cîțiorii se vor reîntîlni cu Dana Dumitriu în paginile ultimei ei cărți, care vede în acest moment lumina tiparului la Editura Cartea românească. Dana Dumitriu este încă unul dintre acei scriitori care pleacă dintre noi prea devreme.

Elegie pentru Dana

Dăgă Dana, nici eu nu credeam să învîlă a muri vrodată, deși am avut cu mîri înțelesul acestui scoli negre nu cu mîri înțelesul deasupra mea, ci doar cu legea morală în mine, am trecut pragul aceste școli înainte de mai multe ori și totuși l, nici acum nu-mi vine să cred, în secolul asta, că cea mai blîndă și înțeleaptă, peste toate lucrurile cu care ne ispiteste această viață nu o dată respită-n pus-tu, tu plutești ca Ofelia cea blîndă pe drumul cel din urmă, un drum înrouat de lacrimi, un rîu purtînd povara năfulului galben l. Cu un rîg blînd al fost și în viața ta era menită parcă să împlinescă, să ne aducă aminte tuturor, celor care am avut privilegiul sacru să te stim pe lîngă noi nu neapărat înroună cu noi, dar în preajma noastră ideală (și nu aceasta este în cele din urmă cea mai rea?) vai l, să împlinescă, să desăvîrșescă destinul rîr de floare într-o zi de doliu, într-o zi de neagră sîrbătoare, O, Lethe, nu mă încerc decît stuporale. Mai ieri trebuia să te vad, să te aud, mugur albi și roz și pur, pentru ce? Nu vreau acum să învîlă a muri, să înțeleg, înțeleptele virtuți literare, ce inimă curată sau min-te lunoasă le-ar putea ignora acum, cînd totul este peecut și semnul rec pe păcii eterne? Poate că totuși ar trebui să-ți spun

un lucru, un cuvînt esențial a-ori cuvînt în ordinea logii morale, singura aneori care marită să facă ideile vietii tîrre oameni: te-ai stîns ca o floare în plîmă tinerețe și fructele tale au rămas numai ale cerului, nu și ale pămîntului, dar bucuria clipei trebuie s-o binecuvîntăm și lîngă ea, să fiecarea pas ne mîndrește mormîntul, un mormînt lîmînat de soarelui speranței și iubirii care ne-a condus pe calea cea dreaptă a destinului: amor fati? Așa ar trebui să șoptesc și acum, și nu o dată am făcut-o, dar în clipa aceasta amară, cînd încă nici eu nu sint prea bătrîn și ressemnat, iar tu prea tînră, ne-ai fost răpî-tă, totul, totul în mine se revolta și strîgă să se audă pînă la stelele însingurate de deasupra mea: horror fati! E prea mult! Tu, atîi de blîndă și înțeleaptă trezită cu telefo-nul la miezul unor nopți de iarnă și ascu-lînt, poeme metafizice, gîsînd pentru fiecare un cuvînt bun și nu o dată pînă de căldură, acum nu te mai pot trezi cu revolta mea pî-mîntescă, indignarea mea împotriva opaci-tății universale nu mai are nici un efect, nici un sens, așa că nu mai pot murmura decît aceste vorbe: Dormi în pace, Dana Dumitriu, și te reverde.

Dan Laurențiu

Intimitate cu safire

Avent în toamna, frumoasa mea toamnă, cea mai dragă mie dintre anotimpuri în Dana, Dana Dumitriu, cea mai apropiată sufletului meu, dintre toate prietenese pe care le-am iubit, m-a pîrșit plîng fără să-mi fie teamă că sint patetic, sufăr fără să-mi fie teamă că sint sentimental și mi-e dor de ea fără să știu de cite clipe petrecute cu ea, de cite amănunte ale trăsurilor ei, ale îmbră-cămîntii și gesturilor ei, de cite ironii, plînsuri și mîrșăle secrete, lîmă deșertă. De fapt, îmi „biblii emotia”, neputînd cuprinde în bibliaa regretului că Dana nu mai este, decît ceea ce am putut să fur din ea, fără să știu că fur, decît ceea ce am lîmat din ea, fără să știu că lîm, decît ceea ce l-am dăruit pasional, adesea curaghos ca expresi-mare, adesea „teatral” (dar Dana îi plăcea teatrul, scena fusese visul ei, spunea că i-ar fi plăcut să luoasesc pe scenă) fără să știu că dăruiesc. Expresia „îmi biblii emotia”, îi aparține. Mi-a înouat-o pe Masa zarafului. Dar să-ți povestesc.

Citîsem cartea și dînr-un entuziasm sincer, ușor exaltat și specific temperamentalului meu, am vrut s-o cunosc pe autoare. Am cumpărat de la florărie un buchet de garoafe — era toamnă, frumoasă ca și aceasta care, parcă înouată, n-a fost mai frumoasă”, dar nu era nici un lîmă de crizantemă — și m-am prezentat, cred că destul de timid. Ea m-a privit cu suspiciune, m-a ascultat și a înțeles, am simțit că a înțeles și mi-a scris: „Doamne Corina Cristea, îmi biblii emotia...”. Era în doliu, frumoasă, de-părtată, și-mi dădea forțat mult să aflu, să accept că trebuie să mă duse s-o iubesc. Așa am cunoscut-o pe Dana.

Apoi, în ciuda și împotriva tuturor întîm-plărilor (poate că ar fi bine zis „împotriva tuturor”) ne-am apropiat una de alta, ne-am tot împrietenit și iar ne-am împrietenit și la un moment dat ne lertasem una lalela toate năcățele.

Păstrez cu duioșie și multă atenție ul-timul zîmbet dăruit de Dana, în ziua în care am cîmît împreună De Profundis de Elisabeth Barrett Browning. Un zîmbet cald, stră-lucitor, inteligent, emanat de ochii ei ca

două safire enorme, multiplicat diafan de scîlpirile boabelor de safir pe care le purta la urechi. „And having in thy life-depth thrown / Being and suffering (which are one) / As a child drops his pebble small / Down some deep well, and hears it fall / Smiling — so I, THY DAYS GO ON”.

Dar și zîmbetul serios angajat, cu care a privit-o pe Ana-Catrina, fetita mea, cînd aceasta i-a spus că nuanta blanei lui Red (mînușorul și jucăușul pisoi al Danei) nu se potrivește cu culoarea „mășelii canapelei”. Am s-o schimb cit pot de repede? i-a spus Dana.

Încăperile casei mele se înfrîpă, din cînd în cînd, capricios, cite un gest de-al Danei, cite o atitudine, cite o replică; un obiect necarecresc trespune în ziua în care ea l-a stîns, admirîndu-l sau numai cercetîndu-l în oglînda, uneori, rîde Dana, aranjîndu-și părul; plutește suav, putîm trist, aroma de eleganță și de artă pe care o emitea. Apoi toate se restrîng, se închid în Doină, cite o amănunțită, cite o înțelegere sau o fotografie făcută la o pelecere, într-o înțelegere, cu Dana în rochie albă, surprînsă cu privirea plecată și cu acel zîmbet atît de complex care era însuși chipul ei. În cărțile ei, în care fiecare rînd scris de ea capătă, deodată, altă semnificație, altă greutate sau altă înșinuire. Ea s-a dus, s-a risipit dăiat-o statornicită, înconfundabilă, puternică, în cărțile ei, cu întregul ei farmec, cu întregul ei humor, cu întregul ei talent, cu întregul ei generozitate, cu imensa ei avere de subtilitate.

Ana-Catrina a lîbut-o mult și i-a scris o poezie. Mi se pare firesc și tandru să public acest nevinovat, sincer, copilăros și stîngaci reciev. Dragă Dana, tu ai fost cea mai bubi prietenă a mea. Și cînd eram bubi și cînd eram rea. / Te înțelegem toate se-ceretele / Cum își spun între ele toate fetele / Iți amintesc de mama, ce geloză e / Cînd rîdeai ne-fundate pe canapea? / Acum, cînd amintirești cu lîmă mă / Ar vrea să fii un pescăruș de nor / Să mă avînt din cer și să color / Să-ți spun, / Dormi Dana, somn ușor!.

Corina Cristea

ÎN CURÎND:

PAGINI DIN ISTORIA EROIȘMULUI ROMÂNESC ● EPOPEEA NESCRIȘĂ 1916-1919 ● ANTOLOGIA „LUCEAFĂRUL” ● PRIMA ATESTARE SCRISĂ A LIMBII ROMÂNE ● O FRĂNTIȘĂ LA DUNARE ● CIT DE BIZANTINA ESTE CIVILIZAȚIA ROMÂNESCĂ ● RĂZBOIUL STELELOR ● IMAGINATIE ȘI REALITATE ● MISTIFICARE SAU ENIGMĂ ISTORICĂ ● MIRAJUL HOLLYWOODULUI ● LEGENDA LUI BRUCE LEE ● COSMARUL RĂZBOIULUI DIN VIETNAM ● UN ÎMPERIU CLANDESTIN ● ÎMBLÎNȘIREA SIDEI ● MAPAMOND ● METAMORFOZELE UNUI PERSONAJ MITIC ● CINE A FOST DRACULA ● BĂRBAT SAU FEMEIE? ● SFÎNȘ ● DOMINO ● CUVINTE ÎNCRUCIȘATE

XIII

de ce? Toranaga nu-l întrebasese niciodată pînă acum. — Pentru că ești un adevărat bărbat, ești un Minowara și pentru că vei face ceea ce e înțelept. Ceea ce l-a spus lui Ishido e drept: noi nu slămem un popor care să fim guvernat de un comitet. Noi avem nevoie de un conducător. Pe cine ar fi trebuit să aleg să-l slujească din cel cîinci regenti? Pe seniorul Onoshi? Da, el e un om foarte înțelept și un bun general. Dar e crescut în școlio, iar carnea îi e așa de mincintă de lepră că pute de la cincizeci de pași. Seniorul Sugiyama? El e cel mai bogat daimyo din țară, familia lui e la fel de veche ca a ta. Dar e un om de nimic, se dă după cum bate vîntul și amîndoi îl cunoaștem de-a vîrstă. Seniorul Kiyama? Înțelept, vînz, un mare general și un vechi camarad. Dar și el e crescut în școlio și eu cred că avem destul ai noi în acest Pămînt al Zeilor ca să nu fim atît de îngîmfați și să ne închinăm doar la unul. Ishido? L-am urît pe pînă în asta împu-ștat și perfid de cînd îl cunosc, și singurul motiv pentru care nu l-am omorît a fost că era cinecinec lui talko. Fata-i tăbăcită de vreme i se des-tine într-un suris. Așa că vezi, Yoshi Toranaga-noh-Minowara, nu mi-ai oferit nimic ca să pot să-l aleg.

JAMES CLAVEI SHOGUN RĂZBOIUL LUI TORANAGA

mergea cu galera, care putea să navigheze împotriva vîntului și curentilor marini. Mîntea lui Toranaga mă trecu o dată peste planul pe care-l hotărîse. Nu-l găsea nici un cusur. — Am auzit ieri, în mare tîină, că mama lui Ishido își vizitează nepotul în Nagoya, spuse el și Hiro-matsu își ciuli imediat urechile. Nagoya era un imens oraș-sat, care, pînă acum, nu se angajase de nici o parte. Doamna ar trebui să fie „invitată” de staret să viziteze templul Johji. — Să vadă florile de cires. — Îndată, spuse Hiro-matsu. Print-un porumbel călător. Templul Johji era renumit pentru trei lucruri: aleea cu ciresi, caracterul războinic al călugărilor și zen-budisti și credința declarată și statornică în Toranaga, care, cu ani în urmă, plătiesc pentru construirea templului și de atunci continuase să se ocupe de întreținerea lui în permanență.

— Florile n-or să mai fie în adevărată lor splendoare, dar ea va fi acolo mine. Nu mă-n-dolesc că venerabila doamnă n-are să venă să stea cîteva zile e așa de închinător acelu. Trebuie să mergă și nepotul ei, neh? — Nu, doar ea. Altfel „invitația” staretului prea ar bate la ochi. Mai departe: trimiți un cifru secret fiului meu, Sudara. „Plec din Osaka în clipa cînd Consiliul își încheie întrunirea — peste patru zile”. Trimite-l prin curier și mîine-l întărești print-un porumbel călător. Dezaprobarea lui Hiro-matsu era vădită. — Atunci pot să ordon la zece mii de oameni să vină imediat? La Osaka? — Nu. Oamenii de înțeles din destul. Multu-mesc, bătrîn prieten. Cred că am să mă culec acum. Hiro-matsu se ridică și-și dezmoțîi umerii. Apoi, în prag: — Pot să-i dau lui Fujiko, nepoata mea, permisiunea să se omoare?

— Nu. — Dar Fujiko e samurai, și știi cum sint mamele cînd e vorba de fiul lor. Copilul a fost primul ei născut. — Fujiko poate să aibă mulți copii. Ce vîrstă are? Optsprezece, cel mult nouăsprezece? — Am să-i găsesc un al sot. — Hiro-matsu clătîni din cap. — N-o să accepte nici unul. O cunosc prea bine. Dorința ei, din adîncul inimii, e să-și pună capăt vieții. — În ce dintr-un neopoiel tale că nu aprob o moarte fără sens. Permisunea este refuzată. — În cele din urmă Hiro-matsu se înclină și dădu să plece. — Cit crezi că-or trăi barbarul în închisoarea asta? — Întreabă Toranaga. — Hiro-matsu nu se întoarce din drum. — Depinde cine de grozav luptător e. — Multumesc. Noaptea bună, Hiro-matsu. Cînd fu sigur că este singur, spuse încet: Kiri-san? — Ușa interioară se deschise, ea intră și îngesu-nunchi. — Trimite imediat un mesaj lui Sudara: „Totul e bine”. Trimite-l prin porumbel călător. Dă drumul la trel deodată, în zori. La prînz fă acași lucru. — Da, stăpîne. — Kiri plecă. — Unul din ei trebuie să ajungă, gîndi Toranaga. Cel puțin patru vor cădea pradă săgeților, în codul sau soldilor. Dar, dacă Ishido n-a de-cifrat codul nostru, mesajul nu-i va spune ni-mic. Cîtrul era foarte secret. Patru oameni îl știau. Fiul său cel mare, Noboru; cel de-al doilea fiu al său și moștenitor, Sudara; Kiri și ei însuși. Mesajul decodificat însemna: „Nu băga în seamă toate celelalte mesaje. Pune în aplicare Planul Cinci”. Prin aranjamente anterioare, Planul Cinci însemna să adune imediat toți conducătorii clanului Yoshi și sfetnicii lor, cei mai apropiați și de încredere, în capitală, așa. — Pot să-i dau lui Fujiko, nepoata mea, permisiunea să se omoare?

codificat care însemna război era „Cer de purpură”. Assinarea sau prinderea sa în captivitate făcea inevitabil „Cerul de Purpură” și declanșarea războiului — un atac imediat, fanatic asupra capitalei, Kyoto, condus de Sudara, moștenitorul său, cu toate legiunile, spre a pune stăpînire pe acel oraș și pe împăratul marionetă. Acesta ar fi asociat cu răzmerița în cincizeci de provincii, plătute în tîină și pînă la cel mai mic amăuț, care fuseseră grăbite de-a lungul anilor pentru o asemenea even-tualitate. Toate obiectivele, toate încredințele, orasele, castelele, podurile fuseseră alese de multă vreme. Erau din belșug și arme, și oameni, și curaj spre a duce planul la îndeplinire. E un plan bun, gîndi Toranaga. Dar are și de-a gres dacă nu conduc eu. Sudara va da gres. Nu din lipsă de strădănie de curaj, de inteligență sau din pricina trîdrării. Puși și simplu pentru că Sudara n-are încă destulă experiență și destule cunoștințe, nu poate să tragă de partea lui destul din daimyo-ii independenți. Și, de asemenea, din pricina castelului Osaka și în moștenitorul, Yaemon, obstacole de ne-învinș — izvor a tîină dușmănia și pînza cu care m-am ales în cei cincizeci și doi de ani de război.

Războiul lui Toranaga începu cînd avea șase ani și fusese dat ca ostaj în tabăra dușmanului, apoi eliberat și din nou prins de alți dușmani și luat ca zălog, iar și iar pînă ce a ajuns de dolăprezate cu. La dolăprezate ani condusesse prima sa patrulă și câștigase prima bătălie. Atîtea bătălii. Nici una pierdută. Dar atîția dușmani. Și acum se adună cu toți laolaltă. Sudara n-o sa izbutească. Tu ești singurul care ai putea să câștigi cu „Cer de Purpură”, probabil. Talko ar putea cu certitudine. Dar ar fi mai bine să nu te bucuiești să fie pus în aplicare „Cer de Purpură”.

În românește de Doina Cerăceanu

CINGHIIZ AITMATOV

230 FOODU

fragmente

Spre dimineață, aerul s-a mai răcorit deasupra savanei; abia atunci vieții-le s-au simțit mai în largul lor, puteau să-și respire mai în voie, și a început parca cea mai plăcută, între zău care sta să se nască, pământ cu o povară arșiță viitoare, a doririi care porjelește stăpănată până o lasă albă, și noaptea inabuzătoare, fierbinte, care dă să plece. S-a aprins atunci luma deasupra stepei Moitunkum, o sferă galbenă, perfect rotundă, luminând pământul cu o lucrare albastruie, nemișcătoare. Și nu se vedea nici sfârșitul, nici începutul acestui pământ. Pretutindeni, departările întunecate, abia ghicite, se contopeau cu cerul înstelat. Era o liniște vie, ca toate viețuitoarele din savană, înțate în așară de serpi, se grăbeau să se desfole în acele clipe de răcoare, se grăbeau să trăiască și ele un pic. Pășări timpurii piauă subțire și se foleau prin tufisurile de tamarix, ieșeau aricii cei serioși după tiburii, ciadele, care cîntăseră fără încetare toată noaptea, s-au pornit să fîrîie și mai tare, de-acum și hircioții făcuseră ochi, scoțeau nasul din zău și se uitau în toate părțile, dar nu se apucau încă de strînsul bucatelor, a semintelor scurătate de saxaul. Zbură din loc în loc o întreagă familie, o buhă sură cu capul turtit și cincii pui, toți cu capul tot atât de turtit, deșert de bînșior, cu penele formate, care își încercau acum ardele, zburau și ei cum se pricepeau, strîngîndu-se grîjului între ei, nepierzîndu-se din ochi. Le ținea isonul tot felul de alte vieții și sălbăticiuni ale savanei la acele ceas dinspre zău...

se luau ei acum după părinți în ieșirile după pradă, mai mici sau mai mari... Ziua era pe sfîrșite, emanînd dogoarea soarelui aflat la asfințit și a pământului înfierbîntat peste zi. Soarele și stea simțiră măriri elorne; după soare se măsoară stepe, cit e de întins spațiul luminat de soare. Lar cerul de deasupra stepei se măsoară din înălțimea zborului de uliu. În acele ceas din preajma apusului de soare se rotea în văzduh un cird de ulii codalbi, Zburau fără un fel anume, pluteau lin, uitînd de sine, se aveau în zbor de dragul zborului în înaltul fără nori, mereu răcoros, prins de o boare străvezie. Zburau unul în urma celuilalt, în același sens, în cerc, de parcă ar fi dorit să simbolizeze astfel venesia, trănicia peste vreme a acestui pământ, și acestui cer. Ulii nu scoțeau nici un sunet, priveau în tăcere cele ce se petreceau în acele clipe jos, sub aripile lor. Datorită agerimii lor excepționale, acropinzătoare, tocmai datorită vederii (auzul venia abia după aceea) aceste aristocratice păsări de pradă erau viețuitoarele cerului de deasupra savanei, intrucît nu coborau pe pământul cel ros de păcate decît după hrană și pentru odihna de peste noapte. De bună seamă, în acele clipe îi vedeau ei ca-n palmă din înaltul cerului pe lup, lupoaică și cei trei lupani care se așezaseră pe un dîmb scund, între tufele de tamarix, presărate ici-colo, și smocurile albe de colilie. Toți cu limbile scoase din cauza căldurii, lupii, întreaga familie, se odihneau pe acea ridicătură fără să treacă prin mîinte că formauă obiect de atenție pentru păsările cerului. Tasciainar stătea lungit în poziția lui preferată, cu labele cruciș în față, cu capul sus; dintre toți se deosebea el prin gramuzal lui puternic și un trup greu, cu oase mari. Alături, cu coada scurtă și groasă adunată sub ea, se așeza, aîdama unei staturi mijocii, înălțimea lui poartă Akbara. Lupoaica se sprijinea în picioare pe labele drepte, vinease. Pieptul mai alb și burta suptă cu țifele pe două siruri, încă ieșite în afară, dar fără să mai fie umflăte, scoțeau în evidentă supletea lupoaicei, vigoarea coapselor ei. Lar lupanii, cei trei gemeni, se învîteau prin prașmă. Faptul că nu stăteau locului, n-aveau astupăr și mereu la ardea de joacă nu îi supăra cituși de puțin pe părinți. Atît lupul cît și lupoaica se uitau la ei cu vădită îngăduință: lasă-i să zburde și ei...

Ceramică de Nicolae Gadonschi (Din expoziția de la Galeria Municipală)

mai întimplă jos, în stepe Moitunkum, înainte de apusul soarelui. Nu departe de lup și de puii lor, mai într-o latură, în crîngurile de tamarix, păștau niște antilope saiga. Erat multe. O ciută de destul de mare păștea chiar alături, printre arbuștii de tamarix, la o oarecare depărtare de altă turmă, și mai numeroasă. Dacă pe ulii i-ar fi interesat antilopele de stepe, s-ar fi putut convinge, scrutînd în tîmșul savanei în toate direcțiile pe zeci de kilometri, că sint fără de număr, sute și mii, cum au fost de cînd se știu pe aceste meleaguri altfel aride, dar pentru ele atît de prielnice. Așteptînd să se mai domolească dogoarea serii, antilopele se porneau, după lăsarea nopții, spre locurile de adăpost, acele rare și îndepărtate surse de apă din savană. Unele cete o și porniseră într-acolo lungînd tot mai iute pasul. Aveau cete lungă de străbătut. Una dintre turme trecu atît de aproape de tîșpanul pe care se așezaseră lupii, încît acestia puteau vedea limpede, printre tulpinile străvezii, luminoase de colilie, coastele și spinările luncose, capetele lăstate, cu coarne scurte, ale taurilor de pe margini. Intotdeauna cînd sint în mișcare, antilopele saiga în capul în jos pentru a reduce rezistența aerului, căci în orice clipă sint gata să o rupă la fugă. Așa le-a zămîslit pe ele natura în procesul de evoluție, acesta este și principialul avantaj al antilopelor saiga, acela de a scăpa cu fugă de orice primejdie. Chiar dacă nu sint tulburate cu nimic, ele înaintează de obicei în galop măsurat, neobosit și neabătut, fără a ceda calea nimîntui decît lupilor, intrucît ele, antilopele, sint multe și tocmai de aici le vine lor puterea... Acum treceau pe lângă familia Akbarei, ascunsă pe după tufe, treceau în galop ca o masă compactă, strîrînd în urma lor o adiere pătrunsă de duhoarea turmei și de puberece ridicată sub copite. Lupanii de pe dîmb au intrat în agitație, instinctele li s-au deșteptat.

Toți trei adulmecau acum cu încordare și, cu toate că nu înțelegeau încă despre ce e vorba, dădeau să se rozeadă în direcția de unde le venea acea tulburătoare mireasmă de turmă, le venea să se năpustească printre smocurile de colilie dincolo de care se ghicea străfulgerarea mulari trupuri în alergare. Inșă părinții-lupii nu s-au elințit din loc, nici Akbara, nici Tasciainar, nu și-au schimbat poziția, deși pentru ei ar fi fost o nimică toată să ajungă în numai două salturi lângă turma care trecea pe lângă ei și să o ia la goană, să o urmărească învîrsunată, neinduplecați, pînă la istovire, pentru ca în acea alergare comună, în acea fugă-întrecere pe mîncarea morții, cînd și simțîmintul că pătrînde în cerul își schimbă lucrurile, să prînde clipa la o cottură mai strînsă și să doboare din zbor o pereche sau două de antilope. Această posibilitate era intru totul realistă, dar s-ar fi putut să nu le surîdă norocul, să nu izbutească să prînde din urmă pradă, se mai întimplase și așa. Oricum ar fi fost, Akbara și Tasciainar nici nu se gîndeau să înceapă goana; deși se părea că pradă le vine singură în bătaie, ei nu se mișcaseră din loc. Aveau ei motivele lor: în ziua aceea erau săiții, iar săi pomești bălăuiau în goană nebună pe și asemenia zăpăseală îngrozitoare, și încă pe burta plină, în urmărirea sprintenelor antilope ar fi fost foarte curată. Principialul era însă faptul că înorului nu le venise încă vremea pentru o astfel de vîntătoare. Lupanii puteau să-și plîdăria vîna, o dată pentru toată ziua, dacă s'ar încercu-du-se în alergare, ar fi rămas în urmă, nu și-ar fi atîns ținta; atunci nu s-ar mai fi încumetat să îndrăznească, și-ar fi irosit cetețanța. Abia la iarnă, în anotimpul marilor goane, puiandrii, care vor avea atunci aproape un an, vor putea să-și încerce puterile, să se convingă cit și ținta țara, să se pună pe treabă alături de cetații, iar pînă atunci nu se făcea să le strice joaca. Dar va veni clipa cea mult visată!

Akbara se feri de lupanii care o siciau cu nerăbdarea celor care abia așteaptă să pornească la vîntătoare, se așeză în alt loc, fără să scane din ochi mișcarea antilopelor care se îndreptau spre locurile de adăpat, luncînd aproape lipite una de alta, plătind ca peștii în susul torrentului la vremea depunerii icrelor, toate într-o singură direcție, nedesebete între ele. În privirea vîntătoare, marilor antilopelor, legerea altui lucru: lasă să se îndepărteze acum turmele de saiga, la vine sorocul tuturor celor ce viețuiesc în savană, de-aici nimeni nu are unde pleca. Intra timp, lupanii au început să-l picilesească pe tatăl lor, încercînd să-l zgîlție din amotîntul pe osarul Tasciainar. Lar Akbara își inchipui deodată începutul de iarnă, tot cuprinsul semidesertului îmbrăcat în mantie albă la ivirea zorilor, după prima zăpadă care ține pe pîmînt doar o zi sau doar vîin-n prînz, doar că așa zăpada le dă somn lupilor și a sosit vremea marilor vîntătoare. Începînd din acea zi, vîntătoare de antilope va deveni indeletnicirea cea mai importantă din viața lor. Veni-via zău! Cu o pică joasă, cu înforțurii de promovare pe tulpinile albe, intristate, de colilie, pe crengile de tamarix, cu niște constelații de petale, pe stralul de nea și ar fi citit cit se poate de clar alt urmele ei de lupoaică în puterea vîrstei cîi și urmele puilor, mărișori deja, zdraveni, fiecare cu firea lui, lucru ce se poate vedea și după urme, iar alături urmele cele mai mari, eflorescențe puimice, citi ghicite, ca niște ciocuri de răpitoare ieșite din cuburi, ale labelor lui Tasciainar; acestea se vor afunda cel mai adînc și mai apăsător în zăpadă, căci Tasciainar e masiv, mai greu în partea dinspre piept, el este tîrziu, el este pumnaul vîntătoare, el este cel care ține zăpăzii să cadă pradă va colora alb zăpăzii cu un suvoi de singe roșu precum fluturarea arpiilor fierbinți a unei păsări roșii, pentru ca să trăiască alt singe, cel ascuns sub blana lor cenușie, căci singele lor trăiește pe seama altui singe, așa a hotărîi începutul tăcerii și accepturiiilor, țîr țîr nu este și nimeni nu-i poate fi judecător, intrucît aici nu există nici lege, nici vinovați, vinovat este doar cel ce a creat un singe pentru alt singe. (Numai omului i-a fost hărăzită o altă soartă: să-și cîștige pînina prin muncă și omenețol trînd dobîndîndu-se să recreeze natura pentru propriile lui nevoi.)

Lar acele urme întîlțirile în prima zăpadă din Moitunkum, acele eflorescențe trînd trecerea lui, mai mari și ceva mai mici, se vor înșira alături prin pică așternută la fața pîmîntului și se vor opri într-o vilcea, sub vînt, printre tufisuri; aici vor dopsi lupii, vor scruta împrejurimile, îi vor lăsa aici pe cei cărora le-a venit rîndul să stea la pîndă... Dar iată că vine și clipa mult așteptată: Akbara se va apropia, cit se poate înainte mergînd țîrș, înotînd prin zăpadă, lipindu-se toată de iarba înghețată, țîrîndu-și răsufarea, de antilopele ieșite la pîscut, atît de mult încît le va putea vedea ochii încă neînțetosați de groază, apoi se va năpusti pe neașteptate, ca o umbră. Și va veni atunci clipa cea instelată a lupului! Akbara își inchipua atît de limpede aceea goană dîntil, pentru învîțatura pulandrilor, încît cheună fără să vrea și abia se ținu să n-o rupă din loc. Ah, ce urmărire se va porni atunci prin savana acelei primă ierni! Turmele de saiga vor zveni în fuga mare, ca de foc, albul zăpăzii va fi tăiat într-o cliptă de cetricice neagră a pîmîntului dezgolit, iar ea, Akbara, gonind în urma lor, prima din hață, după ea, aproape lipii, puii ei, tinerii lupi, toți cei trei din prima fațăre, urmașii ei, cei pe care voința dintru începuturi i-a adus pe lume tocmai pentru o astfel de vîntătoare, și după ei Tasciainar al ei, puternicul tată, neimblîrînt în alergare, avînd un singur scop, să mine antilopele într-un chip anume ca să le îndrepte spre locul de pîndă și prin aceasta să le dea fiilor o lecție de vîntătoare. Da, neimblîrîntă va fi goana! Avîntîndu-se în acea inchipuită goană vîntoare, Akbara nu atîs pradă și-o dorca în aceste clipe, cit mai ales să vîină odată vîntoarea, să se năpustească ei în urmărire prin stepe largă precum păsările lui de aripi... Căci aceasta este însăși menirea vieții ei în tagma lupilor... Așa visa lupoaica, cum o învîțase natura, sau poate, cine știe, chiar puterea cerească îi trimisese acele gînduri, de care avea să-și amintescă mai țîrziu cu amărăciune, cu durere în suflet, pînă și în somn, atît de des și fără de speranță. Și va fi urletul de jale al lupoaicei ca un fel de plată pentru acele gînduri. Căci așa se întimplă cu toate vieșurile: mai țînti se iese în inchipuire, apoi cele mai multe dintre ele naufragiază tocmai pentru că au cetezat să crească fără rădăcină, ca unele flori sau unii arbori... Aceasta este soarta tuturor vieșurilor și tocmai aici zace tragica lor necesitate pentru cunoașterea binelui și a răului...

În românește de Sergiu Celac

POEZIE DIN SUDAN

MOHAMMED ABD AL-HAYY Hamlet o plînge pe Ofelia

trupul tău verde răsărînd între rădăcinile iubirii, prieteniei, și ale visului visat în afara timpului.

Cînd viermii — valuri de catifea — te poartă spre pașistele domului pe aripi ușoare, te văd, Ofelia, saleie înforind primăvara, iar toamna frunzele cad în izvor ca fluturii colorați și ca lacrimile; iarna te văd, Ofelia, crin alb luminînd în candoarea zăpezii pe ramuri nebunia — cu lumina de lună.

MOHAMMED AL-FEYTURI

Un îndrăgostit din Africa

Meseria mea sint cuvintele Sabie-mi este pana Toată averea — simțirea și cîntecul Nu sint singur printre profetii vremii Meseria mea sint cuvintele Nu sint dintre cavalerii ce poartă steaguri de luptă

Sau hotărâse destinele popoarelor Am însă o iubire ce crește odată cu mine N-am dărîtu-o nicieind vreunui rege pe tron Și nu i-am înținat obrăjii pe treptele idollor Meseria mea sint cuvintele Poate le potrivește uncori... Poate greșesc uncori Dar de cînd imi bintuie furtunile dorului singele De cînd imi înfloresc bobocii cuvintelor gura Și am pornit biet pribeg să străbat nopțile-nstrăinării Am însă o iubire ce crește odată cu mine Călare ce cabii urtite — Mi-ai fost suferința tu, Africa, Mi-ai fost înstrăinarea în care trăiesc Și-n care doresc să trăiesc Și cînd am pornit să cînt... [și-am cîntat ochii Genele lor mi-au atins buza înforată Cînd am văzut cum arde durerea în ei Am văzut în ei suferința, neșupurarea Meseria mea sint cuvintele Poate mi-apasă gîndul slăbiciunea și spaima uncori Și ecoul lui se-ntoare în plîns și tristețe Și mă face să plîng ecoul glasului meu... Și mă aplec să-i netezesc părul Și sărăb lacrimile din ochii lui ca doi copii Si cuvintele-mi sint grele în gură Și sint uncori ca și cînd cuvintele-n gură Sint rădăcinile unor arbori străvechi

În românește de Ilie Bădicuț

UN POET - O LUME

Alîșer Navoi (II)

Peste buza te de fragă degetele-mi trec ușor. Parcă te priveghețoare printre trandafirii, în zbor. Lar obrazu-i lac în soare peste care s-a lăsat la deza, în sălile multe galben puf de mișior. Arcuțele sprincene sint împărătești suspine Suierate de pînă la răcoare de izvor. Unde-i strîns răul din lume nu e loc de pasul tău. N-o să dă boboc de floare în puslu îngrozitor. Lar cînd beau din vinul dulce simt un gînd de ostire Si cu palma se stînge un ulcior cu alt ulcior. Din cuvîntul tău să țaci, tu, Navoi mereu o punte Spre iubirile curate și spre dor mistuitor.

Te-ai dus în gură de genune cu umbra chipului frumos, Peste bazarul viu al lumii se lasă nor întunecos. Căci țoți trăiesc cu acîntirea aceluia chip fără de seamă, Cînd ferzețoara ridicată ne arată suris duios. Și mai frumoasă decît surii te arată în cîmpul verde, Priveghețoarea ostenea de-alta cîtuie în primos. De ce privea Medjnun ogîndina în înflătrare de neresit? Că nu venea din adîncime Lella într-un ris vîloș. Ce însemnau pentru Vamik o sută de femei frumoase, Cînd printre ele nu era Azra cu pasul majestoz? De-ar fi aflat la timp Farhad cum suspina de dor Sîru, N-ar fi stropit cu singe sîmca din muntele înalt. Și soarele pălește cînt amînte la chipul șifit, Căci trandafirul vieții tale a fost cu mult mai luminos. Atunci de ce făcut-ai tu din trandafir o lumînare Cu flacăra mistuitoare arzînd un flutur sfios? Lar tu Navoi cînd vei descrie frumosul trandafir de ral și munții vor purta povestea într-un cîntec undulos.

În românește de Stelian Gruia

Din cartea „Ciudățeniile vîrstei de mijloc”

SPORT Mai aproape e cămașa

Cum era și de așteptat, la Sevilla, Spania a cîștigat cu (doar) 2-0 partida cu Austria. Iberoicii, ca întotdeauna siguri pe ei cînd joacă pe teren propriu (exceptînd finala C.F. Barcelona — Steaua) au învins mai ușor decît ne arată scorul, permițîndu-și să rateze un 11 m. Cu acest rezultat, zarurile par aruncate în grupa noastră, în care numai victoriile în deplasare ale naționalei noastre, la Viena și Tirana (și încă la un scor lînsiflor) îi mai pot împiedica pe spanioli să fie prezenți la turneul final al campionatului european de fotbal. Chiar și așa, numai reamîntîndu-ne „joaca” naționalei Spaniei cu Malta în ultimul meci al calificărilor precedente (1-1 la pauză, 12-1 în final) cînd i-au eliminat „surprinzător” la golavraj pe olandezi, avem mari îndoieli. O calificare, la ora actuală, se cîștigă prin victoriile în deplasare la principalii adversari (vezi Polonia — Olanda, 0-2, în care olandezi par să învețe din „lectia” Spaniei) și mai puțin prin joci rezultateelor din grupa (mai ales într-o grupă în care joacă una din favoritele arbitrilor delegați de U.E.F.A.). Oricum, nimic nu s-a încheiat și rămîne, totuși, să așteptăm „provincia”, adică acel ou rotund atît de fecund în legătura cu obiectul jocului de fotbal. În alte grupe lucrurile par rezolvate. U.R.S.S. și Anglia sînd aproape cu siguranță calificate, ultima după un zdrobitor 8-0 cu Turcia (ată că nu numai olimpicii noștri se „evidențiază” în statistici, dar asta nu ne încălzește cu nimic); Bulgaria, deși după 0-2 cu Irlanda, păstivează prima șansa, jucînd acasă cu Scoția (eh, dar cine nu-și amîntesc ce ne-au făcut nouă scoțienii în ultimul minut al unei partide asemănătoare!) În schimb, Grecia, cu 0-3 la Budapesta, a devenit din favoritul outsider, iar cei care au încercat să acrediteze ideea că am făcut egal cu o mare echipă (2-2, după 0-2!) trebuie că acum merg pe gratis cu tramvaiul 9. Rămîne, totuși, un mister în ceea ce li privește pe cei care, accidentați, nu au putut juca. Cu excepția lui Pițurcă, celălalt, adică Humbercu, Iovan și Cămătaru, au fost suspendați pe o etapă de campionat. De ce, nu știe nimelul, și astfel s-a creat un nou mister în naționala noastră. Să fi fost ei accidentați, ori să... Oricum, nu e bine, mai ales

că dacă ei au greșit, fiind convocați la națională, atunci suspendarea trebuia să exprime exact această vinovăție și nu alta. Pentru că se poate și invers? Poti lipsi din echipa de club cu riscul de a fi suspendat din națională? Noi nu știm, sintem doar niște bieți naivi care nu pot citi dincolo de acurul comunicat al biroului federal al federației de fotbal. Altfel este limpede, cînd lipsește de undeva, nu pot fi suspendat din altă parte. E ca și cum lipsește de la strînsul de castane ai putea fi pedepsit de la strînsul de portocale. Ori invers. Este limpede că jucătorii respectivi nu s-au prezentat la națională și nu la club. Și atunci, nu era firesc să fie suspendați de la națională? Sau poate nu i-a lăsat clubul? Și atunci? A fi în echipa națională reprezintă virtul de performanță al unui sportiv, cîntea de a fi intru cei 11 sportivi care reprezintă mîndria, aspirațiile, iubirea noastră, a tuturor. De ce un club sau altul să aibă suspendat un jucător care, neîpșîndu-l cînd i-a convocat, a lipsit la națională? Încă mai știm că Iovan, de exemplu, a fost căpitanul Stelei cînd a luat marile trofeu al Cupei Campionilor. Deci, la club el este considerat apt pentru banderola de căpitan al uneia dintre cele mai bune echipe europene. La națională însă, nu se știe de ce, a lipsit. Și? Si cetații? Aceasta transmutare nu-i foloșie nimîmău, mai ales acum, într-un moment în care naționala noastră pare să dea semne de mare incertitudine — în ceea ce privește rezultatele ei în meciurile amicale și oficiale. Părerea noastră este să-i lășăm să joace în națională pe cei care vor, pe sportivii care nu putea cuplesci nimic pentru a ne reprezenta, la vîrî în competițiile de mare anvergură. Sintem convinși că numai așa va prima întotdeauna țelul atingerii valurilor maxime, care să justifice selecționarea într-o reprezentativă a României.

Ulisse P.S. Steaua, cum era de așteptat, a mai spulberat o „europeană”, Victoria (4-0). Ceea ce ne surprinde este „răutatea” întîlnirii, „răutate” de care jucătorii ambelor echipe nu prea dau dovadă „afară”. Să fie proverbul că „mai aproape imi e cămașa...”

Luceafărul Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor șef: Nicolae Dan Frunțelău Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), A. I. Zăinescu (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA: București, Piața Științei nr. 1, tel. 17 32 09 ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 95 Tiparul executat la: COMBINATUL POLIGRAFIC CASA ȘTIINȚII